యువనవ్వనం

పన్నెండు కొట్టారు. ఎదురుగా సముద్రం వంక చూస్తూ చేతులో పేక కిందపడేశాడు లింగరాజు. ఆ రాత్రి ఆ క్లబ్బు వరండాలో, పదిహేను రూపాయలు వోడాడు ఎదురుగా కూచున్న ముగ్గురు మిత్రులకీ.

"జాతకం ఏం బాగా లేదు. అన్నీ నష్టాలే!" అన్నాడు చిరునవ్వుతో రోషమూ, చిరాకూ కలిపి.

అవునని, ఇసికని అలికింది ఓ పెద్ద అల.

"పదిహేను రూపాయలంటే చాలా కష్టమే లింగరాజుకి. ఏమూలో, పాపం, ఓనెల మామూలు కర్చు తగ్గించుకుంటాడు. ఇతని కేం? ఇట్లానే వోడుతో వుంటాడు. ఆ భార్యది కష్టమంతా. కాని ఆ మాత్రం చీట్లపేక సరదా లేకుండా ఎట్లా బతుకుతాడు?" అని ఆలోచిస్తున్నాడు. పక్కన కూచున్న శానిటరీ ఇన్‌స్పెక్టర్-లింగరాజువి ఆరు రూపాయలు గెలుచు కున్న పెద్ద మనిషి.

లింగరాజు క్లబ్బులో ఉచితమైన మెంబరు. అందరికీ తెలుసు- అతని నిరంతర దారిద్ర్యమూ, అతని సహజమైన స్నేహయోగ్యతా-

"పోనీ, నేను గెలుచుకున్న నాలుగు రూపాయలూ తిరిగి అతనికి ఇచ్చివెయ్యనా!" అనుకుంటున్నాడు ఎదురుగాకూచున్న తాసీల్దారు.

మానవ జీవితంమీది రూపాయల మహిమని అలికించి నవ్వుతోంది రత్నగర్భ.

కాని అందరికీ తెలుసు లోలోపల, చీట్లపేకలోనేకాదు, జీవితంలో కూడా జాలీ, ఉదారత్వం అల్లాంటి శక్తుల్ని గట్టిగా రానిస్తే అసలు సరదాయే పోయి జీవితంలో నిస్పృహ కలుగుతుందని. జీవితమనే ఆటలో లాభనష్టాలమీది దృష్టి సన్నగిలకూడదు, సుఖపడాలంటే.

"మీ కుర్రాడి గొడవ యేమన్నా తేలిందా?" అని అడిగాడు లింగరాజుని.

'అబ్బాయి సంగతేమిటి?" అన్నాడు పొరుగూరునించి వొచ్చినవాళ్ళ సహాధ్యాయుడు, డాక్టరు.

ఎదురుగా సముద్రం-ఎలెక్ట్రిక్ దీపాల కింద, తెల్లని నురుగుని అక్షతలలాగు చల్లుతోంది ఇసికమీద. ఆ ఎండాకాలపు రాత్రి నీళ్ళమీది చిన్నగాలి ఉచితంగా ఆహ్లాదాన్ని విరబోస్తోంది వాళ్ళ చుట్టూ. కాని ఇంత వరకు వాళ్ళు ఒక్క క్షణమైనా "ఎంత హాయి" అనైనా అనుకోలేదు. క్లబ్బులోనించి ఇళ్ళకి వెళ్ళి, పాత గదుల మూల. పాత మంచాలమీద, పాత పెళ్ళాల పక్కన పడుకున్నదాకా గుర్తుకురాదు. తమనంత వరకూ, ఏ గుర్తూ ఆశించకుండా లాలించిన సముద్రపు గాలిలోని అవ్యాజమయిన దయ! విరుద్ధాలతో పోల్చుకుని కాని సౌఖ్యాన్ని గుర్తించలేరు మానవులు.

"తెలీదా నీకు? ఇతని అబ్బాయి – యూనివర్శిటీ రిసర్చి విద్యార్థి. చాలా తెలివైనవాడు. ఓ సినిమా నటిని పెళ్ళి చేసుకుంటానని పట్టు పట్టాడు."

"ఇంకేం? సరస్వతిని అతను వరిస్తే లక్ష్మి అతన్నే వరించింది. ఇంతకన్న ఇంకేం కావాలి." అన్నాడు నవ్వుతో డాక్టరు.

"అంతేనా? పదువూ, కులం, వంశం, నీతీ, ఏం ఆలోచించ నక్కర్లేదంటావా?" అన్నాడు లింగరాజు.

"ఆ పట్టింపులన్నీ ఇంకా ఎక్కడ వున్నాయోయ్ వ్యాసాల్లో, మాటల్లో తప్ప! డబ్బు. డబ్బు. డబ్బుతో సాధించలేనిదీ, డబ్బు తుడిచి వెయ్యలేనిదీ ఏ అప్రతిష్టా, అధర్మం, పాతకం లేనేలేవు. ఈనాడే కాదు, వేదకాలం నించీ కూడా" అన్నాడు తాసిల్దారు.

"ఆ డబ్బూ లేదోయ్! సినిమానటి అంటే చాలా పిల్లనటి" అన్నాడు లింగరాజు.

"అట్లా చెప్పు! అదా నీ గొడవ?" అని సినికల్‌గా నవ్వాడు డాక్టరు.

"ఏమంటాడు మీ అబ్బాయి?"

"మామూలే. అదీ లేనిదీ తాను బతకలేనంటాడు."

"ఆమె లేనిదే నేను బతకలేను." అని లోపల్నించి నిజంగా అన గలిగిన తమ యవ్వనాన్ని ప్రయత్నించిగాని జ్ఞాపకం చేసుకోలేక పోతు న్నారు. ఈనాడు గానీ, వాళ్ళు చచ్చేదాకా ఏనాడు గానీ ఆ మాట యెవరి విషయమైనగాని తాము అనమని వాళ్ళకి ధృఢంగా తెలుసు. అందుకనే అంత కష్టం వాళ్ళకి. ప్రతి నిమిషం యెన్నడూ తరగని ఉత్సాహంతో తీరంతో సరసాలాడే సముద్రాన్ని చూస్తో కూడా వాళ్ల- ఒక కొత్త పిల్లని పట్టుకుని, ఆమెమీద ఇష్టాన్ని, జీవితంలో అన్ని విలువలకన్న అధికం చేసు కుని, తల్లిదండ్రుల్ని కూడా వొదులుకోగల బలంతో కోరడం ఎట్లా వుంటుందో—ఆలోచనకి తెచ్చుకోలేరు. కాని అమాట అన్నా అనకపోయినా తామూ తత్తుల్యమైన అవస్థలో పడ్డవారే ఓనాడు. కానీ, ఈనాడు ఆ అను భవం ఉత్త సిగ్గు, నవ్వు, ఏదో చిన్న తనపు చేష్ట,

"పూర్వం ఇట్లాంటి వ్యవహారాలు సులభంగా తీరిపోయేవోయ్. ఓ గదిలో పెట్టి మెత్తగా తంతే వొదిలిపోయేది ప్రేమ జాడ్యం. ఈనాడు మగపిల్లలకే కాదు, ఆడపిల్లలకీ పుడుతోంది."

"పెద్దవాళ్ళ మెత్తదనమే దీనికంతా కారణం. మానాన్న ఏం చేశా డనుకున్నావు? గేదె పలుగుతో తన్నాడు, నేనో గొల్లదాన్ని గదిలోకి తెచ్చు కున్నప్పుడు. ఆనాటినుంచి పాలని చూస్తే భయం నాకు."

"అవును. ఒకప్పుడు మనమూ ఇలాంటి వెర్రిపోకిళ్ళు పోయిన మహానుభావులమే అనుకుంటో ఎల్లా కఠినంగా తన్నగలం, కుర్రవాళ్ళని?"

"మన లింగరాజు చూడు. ఎంత డబ్బు పెట్టాడనుకున్నావు. ఆ కుర్ర వాడి చదువుమీద! ఆ ముండతో తిరిగి చదువు పాడుచేసుకుంటే డబ్బు

పంపనంటే చదువు మానేసి, ఆ పిల్లతో బిచ్చమెత్తుకుని బతుకుతానని రాశాడు ఆ సుపుత్రుడు."

"ఆ పిల్ల చాలా అందమా ఏమిట్రా? చూశావా నువ్వు?"

"అందం లేదు, ఏమీలేదు." అన్నాడు లింగరాజు బిట్టర్‌గా.

"ఐతే?"

"అందమెందుకోయ్? సినిమా తెరమీద చూస్తే చాలు, అన్ని అందాలూ కల్పించుకుంటారు."

"అదేమిటోయ్, ప్రత్యక్షంగా మనిషిని చూస్తో...... .."

"కాని నాటకాల కూర్మయ్యని ఎరుగుదువుగా! నెల్లూరులో పెన్న దుబ్బుల్లో అతన్ని అనుగ్రహించిన జడ్జీగారి కూతుర్నే మంటావు? చాలా అందమైనది, చదువుకున్నది. నాటకాల మహిమ."

మాటలు ఆపి సముద్రంకేసి చూస్తున్నారు. తమ బుద్ధికి మించిన ఈ కామ రహస్యాన్ని ఏమన్నా చెప్పగలదేమో ఆ రహస్య నిధి అన్నట్టు.

తాసిల్దారుకి చిన్నతనం జ్ఞాపకం వస్తోంది.

"చాలా సహజమోయ్, నేను ఓ నిజమైన కథ చెబుతాను వినండి" అంటో సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

* * *

"అప్పుడు అయిదో ఫారం చదువుతున్నాను. యవ్వనం వొస్తోందని నాకుగానీ ఎవరికిగానీ గుర్తులేదు. ఇంకా పొట్టిలాగుల్లోనే వున్నాను. అప్పుడప్పుడు క్లాసులో ఆడపిల్లలకేసి చూసినప్పుడు ఆ ఇరుకు లాగుపెట్టే ఇబ్బంది కూడా నాకు సరిగా గుర్తురాని రోజులు. పాఠాలూ,ఆటలూ తప్ప ఆ రోజుల్లో సినిమాలా, పాటకచేరీలా, చలం పుస్తకాలా!

ఆడవాళ్ళ నాటకం కంపెనీ వచ్చింది మావూరు. మా నాన్నగారే ఆ వూరికి పెద్దమనిషి కావడంవల్ల ఆ నాటకం మొగవాళ్ళువొచ్చి ఆయన్ని ఆశ్రయించారు. మా కుటుంబమంతా టిక్కెట్లు లేకుండానే, ప్రతి నాటకానికీ హాజరైనాము.

ఆడవాళ్ళే మొగవేషాలు కూడా, ముఖ్యపాత్రలన్నీనీ.

నాటకాల గ్లామర్ ఎప్పుడూ పోదనుకుంటాను. ఈనాడైనా చూసిన నాటకం, ఎరిగిన వేషాలవాళ్ళయినా సరే. ముందు ఆ డప్పులు, గుంపూ, లైట్లూ, నిరీక్షిస్తూ కూచోడం, తెర కదలడం, ఏం చూడబోతున్నామో అనే ఆలోచనలూ-ఆ చిన్నతనంలో ఆ మొదటిరాత్రి ఏమైనానో! లోపల్నించి మంగళహారతి, టెంకాయ కొట్టడం. అవ్యక్తమైన మాటలు, చిన్ననవ్వులు, మనుషులు చీరె కుచ్చెళ్ళతో పరుగెత్తుతున్న చప్పుడు, తెల్లని మోచేతి భాగం తెర సందులోంచి కనిపించడం.

రెండో రంగంలో, రాజకుమారుడు రంగంమీద ప్రవేశించాడో లేదో, ఈకె తురాయీ, వంపుతిరిగిన మీసం, చమ్కీ కోటూ, లాగూ,కత్తీ-అదదని తెలీదుసుమా నాకు. నా హృదయం ఒక్కనిమిషంలో ఆ రాజకుమారుడి దయింది, జీవితంలో ఒక పెద్ద మెరుపు మెరిసినట్టు. ఇంక ఎన్నడూ ఇంతవరకూ నేనట్లా ప్రేమించలేదు. నాటక పాకలు తెలుసుగా నీకు-ఈనాటికీ అట్లానే వున్నాయి. రెండు ఆరిపోయే గాసులైట్లూ, కింద దుమ్మూ: పైన రేకులూ, మూడు చిరిగిపోయిన తెరలూ-కాని అనాటినించి ఆ స్థలమంతా స్వర్గమయిందనుకో. నేను ఎదిగాక మైసూరులో దసరా ఉత్సవాలు, కాంగ్రేసు, పార్క్‌ఫెయిర్స్ ఎన్నో చూశాను. కాని అలాంటి అనుభవం ఎన్నడూ కలగలేదు. మళ్ళీ తరవాత జీవితంలో, మరి మనసుకే కల్పనాగుణం పోతుందో, ఎంత చిత్రమైనా మామూలైపోతుందో, ఎదిగిన కొద్దీ!

ఆ మాయ ఒక్కరోజు కాదు. మూడు నెలలు. ఆ రేకులూ, మట్టినేలా పగలు చూసినాసరే గుండె కొట్టుకునేది. అదో స్వర్గం. తెర లోపల్నించే పాడుకుంటో రంగంమీదికి వచ్చిన ఆ రాజకుమారుణ్ణి చూసిన నిమిషం నించి.

అతను తెరలోపలికి వెళితే దీపాలారిపోయి నట్టయింది. మళ్ళీ ఎప్పుడు కనబడతాడు? అతను తెరవెనకకి వెళ్ళలేదు ఎక్కడికో గొప్ప హర్మ్యాల్లోకో, అంతఃపురాల్లోకో వెళ్ళాడనే.

ఇంటికి వెళ్ళిన తరవాత అమ్మా, అక్కయ్యా, నాన్నా చాలాసేపు ఆ నాటకం సంగతే మాట్లాడుతున్నారు. వాళ్ళకి నాలో నగం వెర్రెక్కింది. మర్నాడు నాటకం ప్రారంభం కాకముందే వెళ్ళాం. ఎవరోవొచ్చి అమ్మనీ, వాళ్ళనీ, తెర వెనకాలకి రమ్మని పిలిచారు. తెర వెనకాలకి! వాళ్ళల్లోకి! ఆలోచించకుండానే మొగవాళ్ళల్లోంచి చివాలున లేచి నేనూ వాళ్ళ వెంబడి వెళ్ళాను. మంగళహారతికి సిద్ధమౌతున్నారు వాళ్ళు. వాళ్ళమధ్య నా రాజ కుమారుడు. ఆ పుణ్యస్థలాన్ని తొక్కడానికి అర్హత ఉందా అన్నట్లు వెనకగా బెదురుతూ నుంచున్నాను నేను. అమ్మ వాళ్ళతో చనువుగా మాట్లాడు తోంది. వాళ్ళ మెళ్ళల్లో వజ్రహారాల్ని చేత్తో పట్టుకుని చూస్తోంది అమ్మ.

"వుత్త పూసలే" అంది.

వాళ్ళు నవ్వారు.

"వజ్రాలమల్లే మెరిశాయి నిన్నరాత్రి" అంది.

"ఆ మనుషులూ వుత్తపూసలే" అన్నారు మా నాన్న ఆ రాత్రి. నాకెంతో కోపం వచ్చింది.

అదేమిటి అమ్మ ఆ రాజకుమారుణ్ని, రాచకుమార్తెల్ని అంత దగ్గిరిగా తాకుతుంది. అంత చనువుగా నవ్వుతుంది? ఎన్నటికన్నా నాకా అదృష్టం కలుగుతుందా?

కొంతసేపటికి రాజకుమార్తె నన్ను చూసి, "మీ అబ్బాయా!" అంది.

నేను కరిగి నీరైనాను, నన్ను! నన్ను ప్రత్యేకించి పలికింది. శ్రీమహా విష్ణువు ప్రత్యక్షమై నుంచున్నా అట్లా అవుతానా? "రా నాయనా, దగ్గిరికి రా?" అని రాజకుమార్తె. నేనేమయినాను? దగ్గిరికి వెళ్ళాలని ఒకటే వుబలాటం. కాని సిగ్గు, గౌరవం, ఇంకేమేమిటో? కదల్లేను.

తెరలోనించి వెలుపలి దీపాలకాంతి, వాళ్ళ రంగు మొహాలమీద ఆ పెదిమల ఎరుపు, చెంపల తళతళ, ఆ చీరలకింద మిస్టరీ! ఎన్నటికన్నా జన్మలో ఏ అందాలు చూసినా, మళ్ళీ మనసు అట్లా అవుతుందా! స్వర్గంలో అప్సరసల్ని చూసినా? నా చిన్ననాటి కళ్ల కొత్త యవ్వనపు దృష్టి? మళ్ళీ ఏ దేవతలో కటాక్షిస్తేనే తప్ప!

మా అక్క రాజకుమారుడి మీసాల నల్ల రంగును తాకి నవ్వుతోంది. పరాయి యువకుణ్ణి!

"ఎంత బావుందో మీ చీర! ఎంతకి తీశారు!" అన్నాడు రాజ కుమారుడు.

ఎక్కడో మనసులో ఆ మాటలు, నా ఊహాకల్పనా అందాలకి సరి పడక గొడవ చేస్తున్నాయి. కానీ అంకురించే యవ్వన కాంతులకి గొప్ప ఆధారం దొరికింది. వాటిని ఆర్పగల శక్తి ఈ ముసలి ప్రపంచానికి లేదు, ఒక్క కాలానికి తప్ప!

ఇంటికి వెళ్ళి పడుకుంటే అనేక కలలు. చెవుల్లో అవే పాటలు. కళ్ళముందు అవే రూపాలు.

సాయంత్రం తక్కిన పిల్లలతో కలిసి ఆ నాటకాలు మళ్ళీ. ఎంత వల్లించినా బడిపాఠాలు వొప్పచెప్పలేని నాకు ఆ నాటకమంతా కంఠతా వొచ్చేసింది. వెదురుబద్దలు కత్తులుగా, ఇటిక పొడుము రంగుగా, దూకి, ఎగిరి, శత్రువులతో యుద్ధాలుచేసి, రాజకుమార్తెని రక్షించేవాణ్ణి.

మా ప్రేక్షకులు మా అక్కయ్యే వొక్కతే మాకు సలహాలిస్తో-పోర్షను అందిస్తో, మెచ్చుకుంటో రెండురోజులు చూసి, మూడో రోజున అమ్మకి ఫిర్యాదు చేసింది. సాయంత్రాలు చదవకుండా నాటకాలు ఆడుతున్నానని, ఇదివరకు మాత్రం చదివానా సాయంత్రాలు. ఆడుకున్నానుగాని! ఆ ఫిర్యాదు విని సంతోషించి మా అమ్మ కూడా మా నాటకాలకి హాజరవడం ప్రారంభించింది.

అమ్మా వాళ్ళు అసలు నాటకాలకి వచ్చినా రాకపోయినా ఎవరో బంధువులతో ఎట్లాగో వోలాగు ప్రతినాటకానికీ హాజరైనాను. రోజు విడిచి రోజు నాటకం. వాళ్ళకి నాలుగయిదు నాటకాలే తెలుసు. అవే తిరిగి తిరిగి చూపిస్తున్నారు. అన్నీ కంఠోపాఠమైనాయి నాకు. వీలైనప్పుడల్లా ఎవరితోనో ఒకరితో నాటకం ముందే లోపలికివెళ్ళి వాళ్ళని చూసి వస్తో వుంటాను. మాటల్లో కాకపోయినా, నేను వాళ్ళకి పరిచయం, సాయంత్రం

మా నాటకాలు, రాత్రికి నిజం నాటకాలు, పగలంతా బళ్లోకూడా కలలు. వాళ్ళని గురించే వూహలు. వాళ్ళతో పరిచయం కావడం, నన్ను తెలిసినట్లు పలకరించడం, నన్నా సహాయం చేయనీయడం, అంతకంటే కలలు కన డానికి వయసులేదు. కాని ఆ మాధుర్యం వుంది. నేను పురుషుణ్ణి. వాళ్ళు స్త్రీలు. మా ఊరి రౌడీలు కొందరు అల్లరి చెయ్యాలనీ, తెర వెనకాలకి జొరబడాలనీ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నట్టు కూడా తెలుసు నాకు. అట్లాంటి దేమన్నా జరిగితే నాటకం స్త్రీలని ఎట్లాగో రక్షించడానికి నేను సిద్ధంగా వుండాలని కాచుకుని వుండేవాణ్ణి. ఆ నాటకానికి వొచ్చిన ప్రతి మనిషీ రౌడీగా కనపడి, నాకు విరోధి అయేవాడు. ఆ దినాలన్నీ ఆ నాటకాల అందాలలో, ఆ నర్తకుల ఆదరాన్వేషణలో బతికాను.

తను కాపరానికి వెళ్ళినప్పణ్ణించి మా అక్కయ్యకి నామీద పదింతలు శ్రద్ధ పెరిగింది. ఇంటికి రాసే ప్రతి ఉత్తరంలోనూ నేనెట్లా చదువుతున్నానో, బుద్ధిగా వున్నానో అమ్మని అడుగుతోంది. నన్నెట్లా తన్ని చదివించాలో, గొప్పవాణ్ణి చెయ్యాలో సలహాలిస్తోంది. తాను పుట్టింటికి వచ్చినప్పుడు ఆమె దృష్టి అంతా నామీదే వుంటుంది. నేను కూచోడంలో, భోజనం చెయ్యడంలో, చదువులో, మాటలో, అన్నిట్లోనూ నాలో వేలకొలది లోపాలు కనపడి మా అమ్మతో మాట్లాడేది- ఆమె నామీద సరైన శ్రద్ధ చూపటంలేదనీ, అవసరమైనంత తిట్టడం లేదనీ, నాన్నగారితో చెప్పి తన్నించటంలేదనీ, అదంతా ప్రేమ అని నమ్మమంటారు పిల్లల్ని. తామూ నమ్ముతారు పెద్దవాళ్ళు. మా బంధువులంతా పొగిడేవాళ్ళు మా అక్కయ్యని. తమ్ముడిమీద ఎంత ప్రేమ అని. పెద్దవాళ్లు ఎప్పుడూ తెలుసుకోలేనిదేమంటే పిల్లలు మూర్ఖులు కారనీ, లోకపరత్వం. అబద్ధం, ఇంకా మనసులమీద కమ్మని పిల్లల మనసులకి వాస్తవాన్ని తెలుసుకునే స్వచ్ఛమయిన శక్తి వుంటుందనీ, పిల్లలకి తెలీదు. కాని వాస్తవమయిన విలవలు, ఈ మాయ తెరల్ని తొలిగించి రిజిష్టరు చేస్తూనే వుంటుంది వాళ్ళ మనసు! జాగ్రత్తగా వెతికి వెతికి నూరిపోసేది అమ్మకి. నా మిత్రులందరు రౌడీలు, నా ఆటలు దౌర్జన్యాలు, నా మాటలు బూతులని ఏరి చూపుతో.

కాపరానికి వెళ్ళక ముందు నాతో, చీవాట్లు తినే పిల్ల - అక్కయ్య ఆ కార్యం గదిలోకి వెళ్ళి రాగానే, ఆ వొక్క పనితో ఆమెకి ఒక స్థానం, గౌరవం, విచక్షణ, విమర్శన, పీఠంమీద ఆసనం, అన్నీ కలిగినట్లు అనుకుంటోంది. ఆమె గోల ప్రారంభించింది, నేను నాటకాలు చూసి ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతున్నానని.

ఆనాటి రాత్రి నాటకం ప్రారంభించడం ఆలస్యమయింది. హాలులో కలవరం, అంతకుముందే నేను లోపలికి వెళ్ళినప్పుడు నారాజ కుమారుడు కనిపించలేదు. గడ్డం సాయిబు వేషం వేసి, "ఇస్కీ మావురే బెల్లం." అవి అప్పుడప్పుడు సరైనకథ పట్టుతో అనడం తప్ప పనిలేని మానేజరు తెరముందుకి వొచ్చి, రాజకుమారుడికి జబ్బు చెయ్యడం చేత ఆలస్యంగా ప్రారంభమౌతుందని చెప్పి క్షమార్పణ అడిగి లోపలికి వెళ్లాడు. అతని వెనకనే నేనూ లోపలికి వెళ్ళాను. నా రాజ కుమారుడికి జబ్బు.

అప్పటికే నా రాజకుమారుడు రంగు పూసుకున్నాడు. మోచేతుల వరకూ కంఠం కిందికి తెలుపు. తక్కింది కారునలుపు. కాని నాకాభేదం ఆనాడు గు ర్తులేదు. రెవికమీద ఓ గుడ్డని బిగించి కట్టుకుంటున్నాడు. కోటు పైకి తన స్త్రీత్వం కనబడకుండానని ఇప్పుడు తెలుసు నాకు. అందరూ మంగళహారతి పాడుతున్నారు. జబ్బుతో వాడిపోయిన అతని మొహంకేసి చూస్తో, నా హృదయమంతా ఆమెకి ఇచ్చేసి దూరంగా నిలబడ్డాను. ఒక కొవ్వొత్తి కాంతి ఆమెమీద పడుతోంది. విరబోసుకున్న జుట్టు నల్లని వీపు మీద పమిట కిందికి వొదిలేసింది, ఎర్రని పెదవులు, తీర్చిన కనుబొమ్మలు, సన్నని మీసం. ఆటునించి నాటక ప్రారంభంలో నా గుండెలు కొట్టుకునేట్టు చేసే మంగళహారతి.

ఇటూ అటూ చూశాడు రాజకుమారుడు నిస్సహాయంగా. ఎవరూ లేరు నేను తప్ప!

అలిసిపోయిన కంఠంతో "నాయనా! ఇలా రా" అంది. ఆకాశం నించి చుక్కలు మెరుస్తో లోపలికి వొచ్చి మా చుట్టూ నాట్యమాడాయి.

(2)

సిగ్గుగా దగ్గిరికి వెళ్లాను. ఆడది అని నాకు గుర్తుకురాలేదు. కాని తెలుసు. మీకు అర్థమౌతోంది కదూ ఆ చిత్తవృత్తి? ప్రతిదీ స్థిరంగా తెలిసిపోయిన మన ఈనాటి గడ్డు మనసుకి అందదు. ఆలికినట్టు, మారినట్టు, కలిసిపోతున్నట్టు తోచే ఆ చిన్ననాటి దృష్టి. పధ్నాలుగేళ్ళు నిండిన నాకే అట్లా వుంటే, కొత్తగా లోకం చూసే శిశువులకి ఎట్లా కనపడతాయో యీ వస్తువులూ, మనుషులూ అనుకుంటాను. గంతులేసే ఆవుదూడ కళ్ళలో కనబడుతుంది ఆ కొత్తదనం; ప్రతిదీ కళ్ళు తెరిచి చూసి చేతులు జాచే పసిపిల్లల భంగిమలో. ఆమె ఆడది అనే నిశ్చయమైతే! పమిటలేని ఆమె చాయలకు వెడతానా? ఈనాటికైనా వెళ్ళగలనా?

"రా నాయినా, దగ్గిరకి. ఈ బట్టని వీపున బిగించి పిన్నులు పెట్టు" అంది.

నేనేమైనాను? అలాటి నిముషాల్లోనే ఈ మనుష్య జీవితపు గొప్ప విలవలు అర్థమౌతాయి. అంత ఆనందం ప్రసాదించిన ఈశ్వరుడిమీద అప్రయత్నంగా కృతజ్ఞత కలుగుతుంది. ఈనాడు అది రాదు. కాని ఓనాడు అనుభవించాము. ఆ ఆనందం ఈ భూలోకానికే. మనుషులకే. అన్నీ తెలిసిన దేవతల కెట్లా కలుగుతుంది?

వొణుకుతున్న వేళ్ళతో ఆ వీపుని బిగించాను. మేలుకుంటున్న నా పురుషత్వం నాకు తెలీకుండా గంతులేస్తోంది. నాలో ఉప్పొంగి వేళ్ళలో, నా కళ్ళలో జ్వలించి, నా వూపిరినీ, నా కంఠాన్నీ నొక్కుతోంది.

తరవాత ఆ వల్కలాల్ని సర్దాను.

"థాంక్స్" అనేందుకు తెలుగుమాట లేకపోవడం ఎంత దురదృష్టం! నావంక నా కళ్ళలోకి చూసి చిరునవ్వు నవ్వింది ఆమె. అతను రాజకుమారుడు.

"నీపేరేమిటి నాయనా!"

"మాధవరావు"

"చదువుకుంటున్నావా?"

"ఊఁ"

"పెళ్ళయిందా?"

"లేదు."

ఆమె పక్కన నుంచుని కోటూ, కత్తీ అన్నీ అందించాను.

రాజకుమార్తె పాట వినబడుతోంది దీనమైన ఆ పాట మధ్యలో. దర్శకుల చూపుల్ని వెలిగిస్తో రాజకుమారుడు ప్రవేశించాలి రంగంమీదికి. నాకు తెలుసు.

"పాట!" అన్నాను.

ఎంత దయతో నవ్వింది!

"వెడుతున్నాను....చూడు....సరిగావుందా? జుట్టు కనబడటంలేదు కదూ?" అంటోంది అద్దంలో తనని చూసుకుంటో, అద్దంలోంచి నన్ను చూస్తో. పెదవుల్ని ముందుకి చాచింది ముద్దువలె.

హడలిపోయినాను. మూర్ఛపడతాననిపించింది. కాని ఆ ఆవేదనలో "పాట, పాట వెళ్ళాలి" అంటోంది నా మనసు.

"పాట" అన్నాను పైకి.

"పాడనీ"

అని తీరికగా అద్దం పెట్టేసి నా వైపు తిరిగింది. ఎంత ధైర్యం. ఎంత స్వేచ్ఛ! అంటే తనకోసం ఇట్లా పాడుతో వుండవలసిందే. తను వెళ్ళతలుచుకున్నదాకా! రాజకుమారుడు మరి.

"వాళ్ళ బావుంటలా. వెళ్ళి గొంతు చించుకోవాలి" అంటో బద్దకంగా బయలుదేరింది. ఆ బద్ధకం పోగొట్టడానికి నా రక్తం ఔషధంగా ఇద్దును. ఆమె పాదాలు గట్టిగా నడవనక్కర్లేకుండా, నా వొంటిని ఆ నేలమీద పరుద్దును! ఎలాగో నాలోపలి ఆరాధన అర్థమయింది గావును, ఆనాటి రాత్రి ఆమెకి. నా పక్కన ఆగి, నా చంపల్ని వేళ్ళతో పట్టుకుని వూయించి, ఒక్కపరుగు తీసింది.

అట్లానే నుంచుని పోయినాను; యత్నించి కూడా అడుగు కదలలేను. ఆ అద్దం, ఆమె వేళ్ల తాకిన ఆ రంగులు, ఆమె విప్పివేసిన ఆ

చాకి చీర, అన్నీ అన్నీ వెలలేని ఐశ్వర్యాలు! నుంచున్నాను. బైట పరుష వాక్యాలు. ఆ కథానాయకిని చెరపెట్టిన నీచుడినించి. క్షత్రియుద్ధం, పద్యాలు, వీరకీర్తనలు ద్యూయట్లు.

రంగమైపోయి, నలుగురూ గబగబా లోపలికి వచ్చారు. ఆమె నా వంక చూసి విసుకుగా "ఇక్కడ ఎందుకు, బైటవెళ్ళి కూచుని చూడు" అంది.

హడిలిపోయినాను. దీపాలారిపోయాయి. కాళ్ళు తడబడుతో వెళ్ళాను ఏం చేశాను నేను అంత ఆగ్రహానికి?

ఈనాడైతేనా! కులాసాగా-

"ఆడవాళ్ళు, వాళ్ళ చిత్తవృత్తికి ఓ అర్థం ఉందా? బుద్ధిలేనివాళ్ళు" అనేసి, ఆ వేపుకి పోను.

కాని ఆనాడు ఆమె అనుగ్రహం మళ్ళీ సంపాయించిందాకా నిలవ గలనా? నాటకం చూడలేదు. కళ్ళనీళ్ళు, గొడవపడే గుండే అడ్డమైనాయి. రాత్రి నిద్రలేదు. మళ్ళీ రాత్రి ఎప్పుడవుతుంది? కాని ఎట్లా చూస్తుందో నన్ను! అసలు నావంక చూస్తుందా? ఏమైనా వెళ్ళకుండా వుండలేను.

అక్కయ్య నాటకాల వాళ్ళని తిట్టి పోస్తోంది. వాళ్ళు చేసిన పాప మల్లా నన్ను లోపలికి రానిస్తున్నారనో, లేక తనకన్న వాళ్ళని ఎక్కువగా తలచుకుంటున్నాననో, ఇష్టపడుతున్నాననో! కాని నాటకాలకి ఉచితంగా వొస్తుంది. లోపలికి వొచ్చి వాళ్ళతో కులాసాగా మాట్లాడుతుంది. వాళ్ళని పొగుడుతుంది. బైటికి వచ్చి తక్కిన ఆడవాళ్ళ ముందు బడాయి చూపిస్తుంది. వాళ్ళు తనకి తెలుసునని వాళ్ళ ఆంతర్యాలు మాట్లాడు తుంది.

చిన్నతనంలో ఈ చౌర్యం చాలా బాధపెడుతుంది పిల్లల్ని. తాము ప్రేమించే మనుష్యుల్నే అర్థం కాకుండా చేస్తుంది.

నా వయసుకి ఈ వేషాలూ, అబద్ధాలు అర్థం కావలసిందే నాకు. కాని అమ్మా, నాన్నా చాలా సూనృతం కలవాళ్లు. ముఖం ముందు ఓమాట,

వెనక ఓ మాట తక్కువ వాళ్లలో. ముఖ్యం నన్ను ఇబ్బందిలో పెట్టరు. బంధువుల్ని తిట్టుకుని పిల్లలముందే, ఆ బంధువుల మీదే తమతో కలిసి ప్రేమ నటించమంటారు పెద్దలు.

మా అక్కయ్యకి మా అమ్మానాన్న మీద కూడా గౌరవం కొంత తగ్గింది. లోకానికి పనికిరాని వ్యర్థులని. అత్తవారింటికి వెళ్ళి చాలా అబద్ధాలు నేర్చుకుంది.

ఎందుకో ఆ రాత్రి నాటకానికి నేను వెళ్లకుండా చెయ్యాలని పట్టుపట్టింది అక్కయ్య. మాబావకూడా జోడైనాడు. తన బావమరిది అవిధంగా గాడిద అయిపోతోంటే, నాటక పాకలు పట్టుకు తిరుగుతో వుంటే తనకి అప్రతిష్ట అన్నాడు. మా నాన్నా, అమ్మా ఏమీ అనలేదు. ఏరి కోరి తెచ్చుకున్నాం ఇతన్ని; అతనితో కలిసి మనపిల్ల ఇట్లా అయింది; అనుభవించాలి అన్నట్లు చూస్తున్నారు నాన్న అని తెలుసుకున్నాను నేను కొన్నేళ్ళకి.

నేను మాత్రం వెళ్ళి తీరాలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఏమైనా సరే. ఆమె మళ్ళీ నామీద దయగా నవ్వేందాకా నేను బతకలేను.

నేను బయలుదేరుతో వుండగా మా బావ అడ్డమైనాడు. అధికారంగా "ఎక్కడికి?" అన్నాడు. నేను తలొంచుకుని పరిగెత్తాను. తిరిగి వొచ్చాక ఏమైనా కానీ, ముందు నేను వెళ్ళాలి!

కొట్టుకునే గుండెలతో పరిగెత్తుకుని సరాసరి నాటకం పాకలోకివెళ్ళి తెర పక్కగా నుంచుని చూస్తున్నాను. మా నాన్నగారి అధికృత వల్ల నాకు చొరవ, ఆ వూళ్ళో ఎక్కడికైనా సరే. యీ నాటకం పాకలోనూ అంతే. అందరూ గుంపుగా పోగై తొరతొరగా తయారౌతున్నారు నెట్టుకుంటో. నవ్వుకుంటో, అరచుకుంటో. "ఆ కత్తి ఇట్లాతే. పఫ్ (puff) అందియ్యి, నీకేం బుద్ధిలేదుటే, ఒదులు" ఇట్లాంటి కేకలు. మధ్య మధ్య బూతులు. వాళ్ళ తక్కువజాతి భాష, తేలిక నవ్వు, చవక వేళాకోళాలు, అర్థం లేని కోపాలు. ఇవేమీ ఆనాడు నా కళ్ళు తెరవలేదు. ఇంకోళ్లలో ఐతే నా సహాధ్యాయులలోనైనా, వెచిటనే నాకు అసహ్యం కలిగేది. కాని ఆమెమీద నా

అనురాగం, ఘనత వాళ్ళందరిమీదికీ కూడా ప్రసరించింది. ఓ మైకంలో, కలలో బతుకుతున్నాను. అజ్ఞానంలోనని మీరన్నా నిజమే కావొచ్చు, చచ్చి పోయింతరవాత ఎక్కడో మేలుకోడమే వుంటే, పాతజీవితంలో అట్లాంటి అంధకారంలో బతికామని అనుకుంటావేమో! కాని నా ఈనాటి వాస్తవం ఏమీ ఉన్నత ఆనందం కాదు ఆనాటి మాయకన్న!

నేను వాళ్ళ మధ్యకి వెడితే ఒక మొగవాడు వచ్చాడనే ధ్యాస వొచ్చేదికాదు వాళ్ళకి. నాముందే బట్టలు మార్చుకునేవారు. అవతల వారి మనసులో ఆ సిగ్గు లేకపోతే. అసలు వాళ్ళ మనసులోనూ వుండదంటారు. అదీగాక నా వయసుకి చిన్నశరీరం నాది. రైళ్ళలో ఇంకా అరటిక్కెట్టే నాకు. అదీగాక వాళ్ళమధ్య మొగాళ్ళు రంగులు వేస్తో, రెవికలు సర్దుతో ఉంటే, మొగవాళ్ళ దృష్టి వాళ్ళని ఇబ్బంది పెట్టడం ఎప్పుడో మానేసింది అని తెలుసు.

చివరికి నా రాజకుమారుడి దృష్టి నామైని నిలిచింది. చాలా నీరసంగా వుంది ఆమె, నా వంక చూసి లోపల నవ్వుకుని-

"ఏం మళ్ళీ నా రొమ్ములు బిగించాలని వొచ్చావా? బాగా మరిగాడు" అంది.

అందరూ పెద్ద నవ్వు నన్ను చూసి.
"ఏమిటి? ఏమిటి?" అన్నారు.
"నిన్నరాత్రి............"
ఇంక బైటికి ఒక్క పరుగు తీశాను.

చాలా కోపం వచ్చింది నాకు. కాని ఏంలాభం? ప్రేమించిన మీకు అర్థమౌతుంది. కోపం వొస్తుంది ప్రియురాలిమీద. ఆమెని నరకాలి, చంపాలి, లేక రక్షించమని పాదాలమీద వాలాలి. అంతేగాని మన కేమని ఉపేక్షించమని వొదులుకోలేము. కాదూ-అనాడు అంతే నేను!

నాటకం చూడలేదు. పాత వెలపలినించి వినపడే పాటలద్వారా, మాటలద్వారా నాటకాన్ని వెంబడిస్తోనే వుంది వెనక మనసు. ఆమె అను

గ్రహాన్ని సంపాయించడం ఎట్లాగా అని మధ్య మధ్య ఆలోచన. కసి ఎలా తీర్చుకోవడమూ అని నాటకశాలకి నిష్క్రమించడం దగ్గిరికి పోయి నాయి వ్యూహాలు! ఓమూల అంటించి, యోధుడిమల్లె ఆమెని రక్షించాలి కాలి పోనీలేను!

చివరికి ఆమెని ఒంటరిగా కలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఎట్లా? నాటకమంతా తిరగవేసుకున్నాను మనసులో. ఈ కొత్త నాటకంలో అతను స్త్రీ వేషంతో అంతఃపురంలోకి వెడతాడు నా రాజకుమారుడు తనని కనుక్కున్న శత్రువులతో ఆడవేషంలోనే యుద్ధంచేసి తప్పించుకొని బైటపడతాడు. ఆ యుద్ధం జరుగుతూవుండగా వెళ్ళి, సైడు కర్టెన్‌లో నుంచున్నాను. ఒక్కదూకుతో ఆమె నామీద పడ్డది, విచ్చు కత్తితో సహా. నేను పడిపోకుండా ఆమెని పట్టుకున్నాను. ఆశ్చర్యంతో మొహ మెత్తింది. నేను కావలించుకోవాలను కోలేదు. నా తప్పు తెలిసి హడలిపోయినాను. ఆమె స్త్రీ. బనారసు చీరె, నగలు, కోమలమైన ముఖం-నా వొళ్ళు ఏమయింది?

ఆమె తలెత్తి నన్ను చూసింది. కాని నా చేతుల్లోంచి తప్పించుకో లేదు; తోసెయ్యలేదు. ఆమె నేనూ ఒకటే ఎత్తు. కాని నా చేతులు చాలా సన్నం!

పకపక నవ్వింది. చప్పున ఆపింది. శబ్దమౌతుందని జ్ఞాపకం వొచ్చి,

"కుర్రాడా! కుర్రాడా!" అంది నేనంతా కావలిస్తే పన్నాగం పన్నా ననుకుంది గావును. అపుడేమి ఆలోచించలేను. ఇంకా నా చేతుల్లోనే వుందీ ఆమె. మరి ఆ క్షణాన ఎదిగానో నా మొహం ఎట్లా మారిందో తెలీదు. ఆమె కావలిసే నన్ను అనుకుంది అనుకున్నాను. కాని ఆమె యుద్ధంలో అలిసి అనుకుంది నన్ను, జబ్బు నీరసంవల్ల!

నీరసంగా, "కొంచెం మంచినీళ్లు" అని నామీద బరువువేసి కళ్లు మూసుకుంది, ఏం చేయను? ఎట్లా వొదలను? ఎట్లా మంచి నీళ్లివ్వను? ఏం చేస్తే మళ్ళీ ఏం కోప్పడుతుందో, నా దేవి!

రెండు నిమిషాల్లో కళ్లు తెరచింది, అతి భద్రంగా కూచోపెట్టి కుండలో నీళ్లు యిచ్చాను. ఆ ఎర్రని పెదిమలతో తాగి, నవ్వింది.

"ఇందాకా వెళ్లిపోయినావు: కోపం వచ్చిందా?"

"ఊఁ! ఎందుకు నవ్వావు?"

"ఎంత అభిమానం! ప్రతి రోజూ నీచేతే బిగించుకుంటాను రొమ్ము, కోపం పోతుందా?"

"నీ వొళ్లు ఎట్లా వుంది?"

"ఎలా వుందని చెప్పను? జరం."

"జరం!"

"మందు తీసుకుంటున్నావా?"

"మంచు! నాకెవరు మందు తెచ్చిపెడతారు?

"నేను తెచ్చి పెడతాను."

"నువ్వా!"

"ఎందుకు ఈ వేషంవేసీ, యుద్ధాలుచేసీ అలిసిపోతావు?"

ఏమిటో, నా కంఠంలో ఆమెకి ఏం వినపడ్డదో, కళ్ళనిండా నీళ్లు నిండాయి. చంపలమీద కారాయి. ఎట్లా తుడుచుకుంటుంది? నాకప్పుడు తెలీదు, బనారసు చీరె నీళ్లంకవు. పైగా ఎరుపు కూడాను ఇటూ అటూ వెతుక్కుంటోంది. ఇంకా కుర్రాళ్లు ఆనాడు అత్తర్లు వేసిన జేబురుమాళ్లు ఎరగరు. నా చొక్కాతో తుడిచాను ఆమె కళ్ళని. దాంతో ఎందుకో ఆపుకోలేక ఏడ్చింది నా బుజంమీద చెయ్యేసి.

ఏం చెయ్యను! ఏం చెయ్యను! ఎందుకింత చిన్నవాణ్ణి ఇంకా?

అట్లా అనుకుంటోనే ఎదుగుతారు పసిపిల్లలు పిల్లవాళ్లుగా, పిల్ల వాళ్లు యువకులుగా, ఏవేవో చెయ్యాలనే కోర్కెలతో, తొరగా ఎదగాలనే ఉబలాటంతో అంతసేపూ అనుభవించే అదృష్టాన్ని, నిర్వ్యాజమైన ఆనందాన్ని, వెనక్కి వొదిలేసుకుంటో.

"నాయనా! ఏం దయ నాయనా, దిక్కుమాలినదానిమీద?"-అని నా తలని రొమ్ముకి అద్దుకుంది.

ఈనాడు తెలుసు నాకు ఆమె చాలా సాధారణమైన స్త్రీ. తెలివి లేదు. సంస్కారం లేదు. సంఘంలో నీచురాలు. అమాయకుడైన కుర్ర వాణ్ని నేను. నేను కట్టుకుంటున్న అందాలు, ఔన్నత్యాలు, నా భావాలు అన్నీ అబద్ధాలు, వాస్తవ ప్రపంచంలో! ఎదిగిన కళ్ళ సత్యానుభవంలో నవ్వులపాలు!

కాని ఆ నిమిషాన వెర్రిసానుభూతిచూపే నా నిస్సహాయపు ఆదరం వల్ల ఆమె హృదయం నటనలతో, దుమ్ములో పురుషుల మట్టి కోర్కె లలో మకిలి పట్టిన ఆమె ఆత్మలోపలినించి, నా నిర్మలమైన దయవల్ల కదిలి నాపైకి ప్రసరించిన ఆమె ప్రేమని గమనిస్తే, ఎంత కల్మషంగా కనపడనీ లోకం, మానవులెంత తుచ్ఛులైనా లోపల ఈ పైపై కల్మషా లకి చిక్కక తప్పించుకున్న దైవత్వంఇంకా లేదనగలమా ఏ జీవిలోనైనా?

మరునాడు పొద్దున్నే ఆస్పత్రికి వెళ్ళాను. డాక్టరు మాయింటి డాక్టరు. ఎవరికి జ్వరం అని చెప్పను? మావాళ్ళకి ఎవరికో జరం అని చెప్పటానికి కొంత సెన్టిమెన్ట్ కూడాను. ఆమె నాది. ఆమె జరమూనాదే!

"జరంగా ఉంది డాక్టరుగారూ?"

"నీకు జరమా? ఎన్ని రోజుల నించి?"

"నాలుగు రోజులనించి."

"రాత్రంతా మేలుకుని నాటకాలు చూస్తున్నావుకదూ?"

ఆయనా చూస్తున్నాడు.

తాకి చూసాడు నన్ను—

"జరం లేదే!"

"రాత్రిళ్లు వస్తోంది."

"వుత్త జరమేనా?"

ఆమె దగ్గింది కూడానూ.

"దగ్గు కూడా."

చీటీ రాసి ఇచ్చాడు.

తీసుకెళ్ళి కాంపౌండరుకి ఇచ్చాను.

"ఇట్టారండి. నోరు తెరవండి."

ఇదేమిటి నన్ను నోరు తెరవమంటాడు? కాని ఏం చెయ్యను?

ఓ మందుపుల్ల పెట్టి కంఠం లోపల కెలికాడు. చేదు. కాఫీ, పెస రట్లు కక్కాను!

"జరం వొచ్చి పెసరట్టా! ఏం తినవద్దు. సగ్గుబియ్యం జావ"

అంతటితో తీరలా నా అవస్థ. ఓ డోసు చేదుమందు తాగించాడు.

అయితేనేం, బుడ్డిలో మూడురోజుల మందు దొరికింది. ఏ బాధా తెలియకుండా ఆ బుడ్డి పట్టుకు పరుగెత్తాను. సంజీవి పర్వతం తీసుకెళ్ళే హనుమంతుడిమల్లే—

నాటకం వాళ్ల సత్రంలో బస అని తెలుసునాకు. తీరా గుమ్మందాటి వెళ్ళిందాకా ఏం మాట్లాడాలో ఆలోచించుకోలేదు.

ఇంకా అందరూ నిద్దర్లు లేవలేదు. కొందరు కళ్ళు నులుముకుని కూచున్నారు.

ఆ పక్క బట్టలు చూసి అయినా నాస్వప్నం చెదిరిపోలేదంటే, నాప్రేమ వెర్రితనాన్నో, ఔన్నత్యాన్నో యోచించుకోండి. మా నాన్నగారు సంపన్నులు. మా మంచాలూ, పరుపులూ, దుప్పట్లూ చాలా ధర అయినవి, మరి.

ఆ బట్టలు, చిరిగిన మురికి దిళ్లు, నలుపు-కంపు! ప్రేమ వున్నప్పుడు మాలిన్యం దిగులు పుట్టించి ప్రేమ లోతుని ఎక్కువ చేస్తుంది. నీతి పేర, దయపేర ఖండించే ఈ లోకపు సంఘాధిపతులకి ఎన్నటికీ అర్థం కాదు ఆ మాట.

వాళ్ళలో ఒక్కరూ నాకు గుర్తురాలేదు. రాజులు, రాణులు, రాక్ష సులు, సఖులు అందరూ వికృతంగా కూచుని వున్నారు.

"ఆమె ఎక్కడ?"

"ఎవరు?"

ఏమని అడగను?

"రాజకుమారుడు."

ఇంకేమనాలో తోచలేదు.

అర్థం కాలేదు మొదట. ఒకామె ఫక్కున నవ్వింది.

"రత్తీ! నీకోసం వచ్చాడే యీయనగారు!"

"ఎవరు?" అని మూలిగింది చింకి గుడ్డల్లోంచి ఒకామె.

"నీ భర్తుడు!"

చేతిమీద తలనానించి మొఖమెత్తి చూచింది. ఎవరది? ఎవరు?

గుర్తే రాలేదు నాక్కూడా. రంగుపూసుకోకుండా ఆమెని ఎన్నడూ చూడలేదు నేను. నిజానికి మా దాసిదే చాలా నయం, నా రాజకుమారుడి కన్నా.

"ఇట్లారా. ఏ మొచ్చావు?"

"మందు తీసుకొచ్చాను." అంటో చూస్తున్నాను ఆమెకేసి, ఏమిటీ వికృతమని.

"మందు"

"జరానికి."

"నా బాబువి. తీసుకొచ్చావా? నీతల్లి కడుపు చల్లగా. ఎంతదయమ్మా నీకు నామీద"

అని నవ్వింది. నా రాజకుమారుడు నవ్వాడు! ఆ పళ్ళ వరస చూడ డంతో నా దుస్వప్నం తొలగిపోయింది. నా రాజకుమారుడు నా ముందు నిలిచాడు. కాని ఆ మురికిలో నిలవలేను.

నవ్వకండి నన్ను చూసి. మాయ దుప్పట్ల దళసరిభేదం అంతే.

ఈనాడు తెరమీద చేసే సినిమా నటీమణులు అసలు ఎటువంటివారో అనే ఆలోచన వుంటుందా మీలో ఎవరికన్నా?

"మూడు రోజులు. ఇప్పుడూ, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం అన్నం తినకూడదు."

అంతవరకూ చిన్న డాక్టర్ని!

"సగ్గు బియ్యం జావ తాగూ...." ప్రియుణ్ణి ఆ మాటకి.

"సగ్గుబియ్యం జావా? నాకెవరు కాచి ఇస్తారు?"

"ఏం చెప్పను దానికి? సగ్గుబియ్యం జావ కాచి ఇచ్చే వాళ్ళే లేరా నా రాజకుమారుడికి" లోకం చాలా క్రూర రూపాన్ని దాల్చింది. నా మనసులో మనుషులు రాక్షసులైనారు.

"మళ్ళీ వస్తాను" అని బయటపడ్డాను.

ఆలోచించాను. ఆ వూళ్ళో మా అత్తయ్య వుంది. ఆమెకి నామీద చాలా ప్రేమ ఎందుకోమరి-ఆమె కొంత వెలి. మాయింటికి రాదు. ఆమెని ఆశ్రయించి, మా స్నేహితుడికి, బీదవాడికి జరమనిచెప్పి, జావ సంపాయించాను. మధ్యాహ్నం బడి వొదలగానే రెండు గంటలకి ఆ జావ తీసుకుని సత్రానికి, మైలున్నరా, ఎండలో పరిగెత్తాను.

చాలామంది నిద్రపోతున్నారు. రాజకుమారుడు కనపడ్డాడు.

"ఊ"

"ఏమిటి నాయనా, ఇంత ఎండలో?"

"నీకోసం సగ్గు—"

ఏమిటో తింటోంది ఆమె. కారు నలుపు ఆమె. పెదవులూ చాలా నలుపు.

"ఇంద" అని నాకు పెట్టింది.

పకోడీలు! పకోడీలు!

"ఇదేమిటి? పకోడీలు తింటున్నావు?"

"అన్నం తినవొద్దన్నారుగా నా చిన్న డాక్టరుగారు!"

కాని పకోడీలు!

"తే, జావ తే, తాగుతాను. నువ్వు తినుమరి!" అని పకోడీలన్నీ నా కిచ్చేసింది.

అన్నం తినలేదు నేను ఆకలేస్తోంది. తిన్నాను పకోడీలు. అబ్బా! ఏమిటిది? ఎంత కంపు—ఎప్పుడు చేసినవో! ఛోకు, డోకు. కాని ఆమెచేత్తో

నాకిచ్చిన పకోడీలు మింగాను రెండు. బడి వేళ అయిందని ఆ పకోడీలు పట్టుకుని పరిగెత్తాను. తినలేదు. వాటిని నా పుస్తకాల డ్రాయర్లో భద్రంగా దాచుకున్నాను.

కొన్నాళ్లు టిక్కెట్టులేకుండా నాటకాలు చూసిన తరువాత అమ్మ అంది. "ఆ నాటకం వాళ్లని భోజనానికి పిలుద్దామా?" అని. నాన్నగారు సరేనన్నారు.

"అవును. పిలు పాపం! చాలానాటకాలు వూరికే చూశాం."

వాళ్ళు! మా ఇంటికి భోజనానికి! ఇక్కడ మా ఇంట్లో! నిజంగా జరుగుతుందా? నాకమితంగా ఇష్టమైన భారతంలోని పంచ పాండవులు వొస్తారంటే మాత్రం అంత సంతోషం వస్తుందా? వాళ్ళు వొస్తారా? ఆ రాజ పుత్రికలు! వొచ్చి ఈ అన్నం అదీ తింటారా?

"ఛా.... వాళ్లని పిలుస్తావా భోజనానికి"అంది అక్కయ్య, నాకంత సంతోషమని ఈ అక్కయ్యకి ఎలా తెలుసో!

"ఏం భోజనానికి పిలిస్తే!"

"అదేమిటి? వాళ్ళు బజారు ముండలు. ఛీ....వాళ్లు మన ఇంటి కేమిటి?"

"ఏం వాళ్ల నాటకాలు మనం చూడటంలేదా? పిలిస్తేనేం?"

ప్రతి మాటా, నా ప్రాణమంతా వాటిమీద ఆధారపడ్డట్టు వూపిరి బిగ పట్టి వింటున్నాను. మా అక్కయ్య గొంతు నులుమితే! దీనికేం పుట్టింది! దీన్నేనా, చిన్నప్పుడు అంత ప్రేమించాను.

"అయినా వారికి బావుండదు. ఇల్లాంటి ఆడవాళ్లని అసలు భరించ లేరు. ఆయన బ్రహ్మ సమాజం. అమ్మో! ఎంత పట్టింపనుకున్నావేం? ఇల్లాంటి పనులు చేశారంటే, ఇంక మీ ఇంటికి రావడం కూడా మానే స్తాను."

ఆ బ్రహ్మాస్త్రానికి తట్టుకోలేక పోయినారు మా అమ్మా, నాన్నా!

"ఏమిటమ్మా పిలవ్వా భోజనానికి" అన్నాను.

"నీకేం పుట్టిందే? వాళ్ళు వొస్తే నీకూ నీ మొగుడికీ ఏం? మీ గదిలో కూచోండి" అన్నాను.

"చూశావా అమ్మా, వీడి కెంతవరకూ వచ్చిందో! ఎందుకూ కొర గాని వెధవగా చేస్తున్నారు వీణ్ణి. వీడికి నాటకాలతో ఏం పని చదువుకోక! ఏం పాసవుతాడు ఈ ఏడు? అయనకూడా అదే అంటున్నారు. ఎందుకూ పనికిరాని వాడౌతున్నాడని."

ఇంటి ఆల్లుళ్ళ అభిప్రాయాలంత శాస్త్రవచనాలు. అనుల్లంఘనీయ మైన ఆదేశాలు వుండనే వుండవు.

ఆ రాత్రి ఆమె వెంటనే తిరిగాను, జరంతో నీరసపడ్డ నా రాజ కుమారికి నావల్ల ఏం అవసరం కలుగుతుందోనని. ఇంకా కుర్రాళ్ళకి జేబుల్లో డబ్బు గలగలలాడని రోజులవి. మా అమ్మనడిగి అణా సంపా యించి పిప్పరమెంటు బిళ్ళలు కొని, ఆమె నోటికి అందిస్తున్నాను. ఆ ఎర్రని పెదిమల మధ్యకి, మా ఇద్దరి మధ్యా చనువూ, నవ్వులూ, వేళా కోళాలూ ఏర్పడ్డాయి. ఈనాటికీ అంటాను నిజమైన, స్వచ్ఛమైన స్నేహం స్త్రీనించి కావాలంటే సంఘంలోంచి దూరంగా వుండే స్త్రీలలో తప్ప ఆ నిష్కాపట్యం దొరకదని. ఎందుకో మరి మన స్త్రీలలో పాతివ్రత్యమూ, ఇయ్యడాలూ, పుచ్చుకోడాలూ, మర్యాదలూ తప్ప. లోపల్నించి ఇంకేమీ ఆలోచించని స్నేహం అవ్యాజంగా మనిషీ మనిషిమధ్య సంకోచంలేకుండా కలగదు.

కాని స్నేహాల్ని అట్లాగే వొదిలి లోకం వూరుకోదు. తనముక్కుని మూల మూలలా దూర్చి కలుషితం చెయ్యకుండా.

మొగవేషం మార్చేసుకుంటో, తన కోటువిప్పి నామీద పడేశాడు నా రాజకుమారుడు. ఆ కోటును భక్తితో చేతుల్లో పట్టుకుని....

ఇంతలో గడ్డం మేనేజరు వొచ్చాడు.

"ఇదేమిటి! నీకు మతి పోయిందా? ఎవరనుకున్నావు ఈ అబ్బాయి గారు? నీకు మరీ పొగరెక్కువోతోంది రత్తీ! తన్నులు కావాలా?" అన్నాడు.

దిగ్భ్రమచెంది నుంచున్నాను. స్టేజీమీద పక్కలికి ఒదిగి వణికే గడ్డం సాయెబుగాడు నా రాజకుమారుణ్ని అంటున్నాడా ఈ మాటలు! వాణ్ణి దవడ పగలకొట్టగల బలమే నాకు వుంటేనా.

రెండు గౌరవాలకి సంఘర్షణ నాలో, నా బైటి గౌరవానికీ, నా లోపలి నామీద గౌరవానికీ.

నిజంగా ఆ సమయంలో గర్వించాలి నేను....ఆమె ముందు నన్ను మేనేజరు పైకెత్తినందుకు-మా నాన్నగారి కొడుకునని. కాని నా లోపలి గౌరవం, ఆమె మిత్రుడికింద నన్నంగీకరించిన గౌరవం గాయపడ్డది. పైగా ఆమెని, నా రాజకుమార్తెని తిట్టడం. అప్పటికప్పుడే క్రమంగా నా హృదయాభిషిక్తుడైన రాజకుమారుడి కన్న రాజకుమార్తె నాకు అభిమానమయింది. ఆ తెల్లపళ్ళ నవ్వు గులాబి పెదవుల మధ్య; చంకల వరకు నున్నని తెల్లని చేతులు, రహస్యాలు పలికే మెడ వొంపు. ఎత్తయిన వక్షంమీద వూగిసలాడే పూసల వజ్రహారాలు! ఆమె పాట-నడక, కను కొలుకుల్లోంచి చూపులు.

కాని ఆ రాత్రి ఆమె కట్టుకున్న చీరె, అత్తరు పరిమళాలు, ఇంటి జ్ఞాపకాలు....మా అమ్మ బట్టలుపెట్టె తెరిచినప్పటి పరిమళాలు.

ఎర్రటి పట్టుమీద నిజమైన జరీ అల్లికలు.

"ఇట్లాంటి చీరె మా అక్కయ్యకి వుంది" అన్నాను. ఆమె సిగ్గుతో నవ్వింది.

నేను ఇచ్చిన మందు మహత్యమో, జావ అదృష్టమో ఆమె మర్నాటినించి తేరుకుంది. అప్పటినించీ నాకు చాలా గట్టి యోచన పట్టుకుంది. ఆమెకీ, ఆమె పరిస్థితులకీ సంబంధంలేదు. ఆమె రాజకుమార్తె. ఎందువల్లనో యీ చీదరలో, యీ మనుషుల్లో పడ్డది. ఆమెని ఎట్లా రక్షించను? ఆలోచనలు, కలలు, ఆశలు.

ఓనాటి రాత్రి మా అమ్మ పక్కన పడుకున్నాను. పడుకోబోయే ముందు మా అమ్మ మామూలుగా చాలా ముద్దు చేసి మాట్లాడుతోంది నాతో.

"నువ్వు బి. ఏ. ప్యాసవుతావు, నీకు తాసీల్దారు ఉద్యోగం అవుతుంది. అప్పుడో చక్కని పిల్లని తెచ్చి, పెద్దకట్నంతో పెళ్ళి చేస్తాను" అంది.

ఆలోచించకుండానే నేను....

"నాకిప్పుడే పెళ్ళిచెయ్యి అమ్మా!"

"ఇప్పుడే! ఏమిటా తొందర? అప్పుడే పెళ్ళికూతుర్ని ఏరుకున్నావా ఏమిటి?"

నేను సిగ్గుతో మాట్లాడలేదు.

అమ్మ నవ్వుతో నా గడ్డం పట్టుకుని "నిజం చెప్పు. అవునా?" అంది.

"ఊ" అన్నాను దిండులో తలదూర్చి.

గుండెలు కొట్టుకుంటున్నాయి.

"ఎవరేమిటి?"

"రాజకుమారుడి వేషం వేస్తుందే...."

అమ్మ పెద్దపెట్టున నవ్వింది. కాకపోతే నాలో వున్న పెద్ద పట్టు ఆమెకి తెలిస్తే-

"ఏం చదివావు నాయనా" అని ప్రహ్లాదుణ్ని తండ్రి అడిగిన రకం అయిపోయేదే!

అమ్మ నవ్వి పక్కగదిలో పేపరు చదువుకుంటున్న మా నాన్న గారితో —

"ఏమండోయ్! విన్నారా, మీ అబ్బాయి అప్పుడే పెళ్ళికూతుర్ని పరిందాడు"

"ఓ" అన్నారు నాన్న చదువుకుంటూ.

"ఎవర్నో తెలుసా?"

"ఎవర్నేమిటి?"

"ఆ నాటకాల రతినట!"

నా ప్రాణం చివుక్కుమంది.
మా నాన్న సరైన శ్రద్ధని ఇవ్వలేదు.
"చాలా చిక్కులు వొస్తాయి" అని నవ్వారు.
ఆ జవాబుకి అర్థం- ఆనాడు తెలీలేదు నాకు-

ఆమెని పెళ్ళి చేసుకుని ఉద్ధరిద్దామనేది నా గట్టి కలలో ముఖ్యమైనది లాగుంది.

ఈ లోపల నాటకాల హాలులో ప్రజలు తక్కువవుతున్నారు. వాళ్ళు వేసే ఆ నాలుగు నాటకాలూ చూసి చూసి మా వూరి వాళ్ళకి విసుకు పుట్టి నట్టుంది. నాటకం కంపెనీ పొరుగూరికి వెళ్ళిపోతుందనుకుంటున్నారు. జన్మంతా ఈ నాటకాలు చూసినా మనుషులకి ఎందుకు విసుగు పుడుతుందో నాకు అర్థంకాలేదు.

వాళ్ళు వెళ్ళిపోతే, నేనెందుకు బతకడం? ఏం చెయ్యాను? ఎందుకు చదివి, ఉద్యోగం చేసి పెళ్ళి చేసుకోవడం?

ఒకరోజు రాత్రి ఆమెతో "మీరు వెళ్ళిపోతారా?" అన్నాను.

"ఊఁ"-

అంటో నా మొహంకేసి చూసింది. నా దిగులంతా కనబడ్డదను కుంటాను.

"దిగులా?" అంది.

"అవును. నిన్ను చూడకుండా...."

"నిన్నూ తీసుకుని వెడతాను. మీ నాన్నగారి నడుగు."

"బావగారు తంతారు" అని నవ్వింది. ఏడుపు పార్టు వేసే నర సమ్మ.

నా రాజకుమార్తె ఆమెని చంపేట్టు కోపంగా చూసింది ఆమెవంక. వేళాకోళంగా నవ్వే నరసమ్మ చప్పున ఆగింది.

నాకర్థం కాలేదు. నా కలలో నేనున్నాను!

(4)

"నా చదువో" అన్నాను.

"ఇంకెందుకు చదువు? నాతో నాటకంలో వేషాలు వేద్దుగాని!"

"నిజంగానేనా?"

"ఊఁ" అంది గోముగా.

ఆనాటినించి నా భవిష్యత్తు చాలా నిశ్చయంగా స్థిరపడిపోయింది. ఎప్పుడూ ఆమెవెంట, ఆమె సేవ చేస్తో, ఆమెని రక్షిస్తో-మా డాబా మీద సాయంత్రాలు కలలు కనేవాణ్ని. నేనూ వేషం! ఏం వేషం వుంటుంది నాకు? శత్రురాజు వేషమా-వెయ్యను. ఆమెతో యుద్ధంచేసి విరోధపడాలి. కాదు. ఆమె రాజకుమార్తె. నేను రాజకుమారుడు! నేను బిల్హణుడు! ఆమె యామిని! అంతకన్న ఏం కావాలి? జరుగుతుందా!

అటువంటి అదృష్టం నా జీవితానికి పడుతుందా? ఆ రంగులు పూసుకుని, చమ్కీకోటు వేసుకుని, కత్తి తగిలించుకుని—వొళ్ళు పరవశమయేది. రాత్రింబవళ్ళు ఎప్పుడూ ఆమెని చూస్తో—నా సన్నని పీల వొళ్ళు, నాకు సంగీతం రాకపోవడం ఏమీ అభ్యంతరాలుగా తోచలేదు.

నాన్నగారు వొప్పుకుంటారా! వొప్పుకుంటారు! ఇంకా చదవమంటారా? ఆమె పిలిచిందంటే! నాటకాల్లో వేషాలకి యోగ్యుడా మావాడు, తెలీనేలేదే అని గర్వపడతారు. మళ్ళీ వొచ్చి ఈ వూళ్ళోనే నాటకాలాడితే, నా సహాధ్యాయులూ, టీచర్లూ ఎంత ఆశ్చర్యపడతారు! ఈర్ష్యపడతారు.

తెలుసు నాకు లోపల ఇవన్నీ వృత్తఆలోచనలని, కలలని, నాటక వేషాలు వెయ్యడం ప్రజల దృష్టిలో నీచమని, నాన్నగారూ వొప్పుకోరని, నేను వేషాలకి పనికిరానని! కాని ఇవన్నీ అబద్ధమైనా నాకూ ఆమెకీ మధ్య వున్న సున్నితమైన అనురాగం, యీ స్వచ్ఛమైన ఆలోచనా మేఘాలకి తాత్కాలికమైన రంగు కాంతుల్నిచ్చింది.

అంతే కద జీవితం.

తమలోవున్న సామర్థ్యాలూ, సద్గుణాలు ఉన్నాయని అబద్ధంగా విశ్వసించని మనుషు లెవరున్నారు? ఉన్నాయని పూర్తిగా విశ్వసించి, వాటిని నిజంగానే తెచ్చుకుని విజయవంతులయేవాళ్లు ఎందరు లేరు?

ఆ రాత్రి మనుషులు ఎవరూ రాలేదు నాటకం చూడ్డానికి. నిరుత్సాహంగా, బద్ధకంగా జరుగుతోంది నాటకం, హరిశ్చంద్ర. నా రాజకుమారుడికి ఆ నాటకంలో కలహాకంఠి పాత్ర. హరిశ్చంద్రుడు ఒక మొగాయనే వేసేవాడు. వేషం వేసుకుని పనిలేకుండా కూచుంది నా మిత్రురాలు. ఆమె రూపం జగన్ సన్మోహనంగా వుంది. జాజికాయ పెట్టెమీద కూచున్న ఆమె పాదాల దగ్గిర, ఆమె కెదురుగా కూచుని, ఆమెకేసి చూస్తో వుండిపోయి నాను ఎంతసేపటినించో. కొన్ని నిమిషాలనించి ఆమె నా మొహంకేసి చూస్తోంది. ఏం ఆలోచిస్తోనో! తెర ముందునించి మనుషులు వొస్తున్నారు, పోతున్నారు. పాటలు, మాటలు, అరుపులు వినపడుతున్నాయి, నాకు అదంతా చాలా దూరం, ఆమె కళ్ళనిండా అకారణంగా నీళ్లు-

"ఏమిటి? ఏమిటి?" అంటో ఆమె తొడలమీద చేతులు వేశాను.

నా చంకలకింద చేతులువేసి నన్ను పైకిలాక్కుని, నా గడ్డం ఎత్తి పట్టుకుని నా కళ్లల్లోకి చూస్తో గద్గద కంఠంతో చాలా జాలిగా....

"నన్ను ఏమిటి అనుకుంటున్నావు?" అంది. ఆమె పెదిమ వొణికింది. మొహంమీది రంగుమీదనించి జారిపోతున్నాయి కన్నీటి ధారలు.

ఏం చెప్పగలను?

"ఎందుకట్లా నావంక చూస్తావు? నేను వుత్తరంగు, వుత్త గాజు పూసలు-నా బతుకు...." అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

ఆమె రొమ్ముమీద గిల్టువో, బంగారమో కొత్త పలకసర్లు మెరుస్తున్నాయి. ఎక్కడో జ్ఞాపకాలు—రొమ్ముమీద కదులుతో మెరిసే ఆ గొలుసు.

ఆమెని నా చిన్న చేతులతో కావిలించుకున్నాను, మెడని నా దగ్గిరగా లాక్కున్నాను.

"ఏడవకు. నేను నిన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటాను. నేను తాసిల్దారు నౌతాను.

పక్కున నవ్వింది కన్నీళ్లలోంచి.

"నా చిన్నబాబూ! బాబూ!" అని దగ్గిరిగా హత్తుకుంది, కఠినమైన ఆ వక్షానికి.

కొంచెం వుండి నన్ను వొదిలి; జాలిగా-

"పెద్దయి, నిజం తెలుసుకుని, నన్ను తలుచుకుని సిగ్గుపడతావు. దీన్ని, యీ రత్తినా, నేనంత ప్రేమించింది అనుకుంటావు. నిన్ను మోస గించానని తిట్టుకుంటావు. కాని నువ్వు నాకు..." అని యేడ్చింది.

నా దిగులూ చూసింది గావును. భరించలేక చప్పున లేచింది. ఆ రాత్రి ఆమెకి చాలా తీరుబడి.

"నువ్వు నా బాలకృష్ణుడు. నేనెవరు?"

"నువ్వు నా రాధవి" అని కావలించుకున్నాను.

[illegible]

అని నాకు నీలం రంగు పూసింది నవ్వుతో, తన సొంతవేళ్ళతో. నా జుట్టుని నెత్తిన ముడేసింది, పీతాంబరం కట్టింది. తనమెళ్లో పలకసర్లు నాకు అలంకరించింది.

అందరికీ చూపుతోంది. 'నా కృష్ణుణ్ని చూశారా?' అని. ఆ రాత్రే ననుకుంటా నా జీవితానికల్లా గొప్ప రాత్రి! చచ్చి చెడి. చుట్టూతిరిగి యాభై రూపాయలు ఆరాత్రికి తెచ్చుకున్న స్త్రీనించి మాత్రం ఏ మొస్తుంది మనకి! ఏ మాయలోనైనా నాసరే కళ్లు కప్పి, మనని కరుణించి దేవతలు అల్లాంటి అదృష్టంలో ముంచాలి తప్ప! వాస్తవానికి కళ్లు తెరిచినకొద్దీ స్వర్గానికి దూరం-జ్ఞానం! జ్ఞానం! ఎందుకు జ్ఞానం - ? దేవుడు లేడు, అప్సరసలు లేరు. స్వర్గం లేనేలేదనే జ్ఞానం—

అందాన్నంతా అణువుల చేరిక అనే జ్ఞానం—

మోహం మనోవికారమనే వైరాగ్య జ్ఞానం-

అప్సరసలా, స్వర్గం, వీటిని భూమిమీదికే, నీ చేతుల్లోకే, మామూలు మట్టిమనుషుల్నే దేవతల్ని చెయ్యగల మాయ ఇంద్రజాలాన్ని ధ్వంసంచేవే. వాస్తవం!

అలాగే తిరిగాను ఆ రాత్రి. అడియన్సులోకి వెళ్ళవద్దంది రాధ కాని బైట తిరుగుతున్నాను బడాయిగా. మా బావ కనపడి నన్ను గుర్తు పట్టలేదు. నా అలంకారాలవంక చూస్తున్నాడు తీక్షణంగా, తన పంది కళ్ళతో;

"ఏం బావా?" అన్నాను, చాలా గర్వంగా.

"నువ్వా!" అని నా మెళ్లో పలకసర్లు పట్టుకుని,

"ఇదెక్కడిది నీకు!" అని నా మెడలోంచి తీసి లాక్కున్నాడు, గట్టిగా పట్టుకునే నా చేతుల్ని విరిచి తీసేసి.

గబగబ కన్నీళ్ళతో లోపలికి వెళ్ళాను.

"మా బావ పలకసర్లు తీసుకున్నాడు, నీవి!" అన్నాను.

"ఓ-"అని మొహం తిప్పేసి మానేజరుతో మాటాడుతోంది.

"ఎవరినన్నా పంపించు!"

"సరేలే" అంది.

అంటోనే నన్ను దగ్గిరికి తీసుకుని మనసు మాటలకిచ్చి, పరధ్యానంగా, నా జుట్టుతో ఆడుకుంటోంది.

"తెప్పించు" అన్నాను.

ఆమె కొంచెం విసురుగా, తెరలెత్తే వాడితో-

"సూరయ్యగార్ని అడిగి నా పలకసర్లు తీసుకురా" అంది.

మా బావ ఎలా తెలుసు ఈమెకి?

తెరల అతని వెనకనే మా బావ వొచ్చాడు. ఆమె వెనక దాక్కున్నాను నేను. మేము చీకట్లో వున్నాము.

"ఆ వెధవతో ఆ నరాగా లేమిటి?" అంటున్నాడు కోపంగా మా బావ,

నా చేతిని గట్టిగా పట్టుకుని, ఆమె,

"ఆ పలకసర్లు ఇలా ఇచ్చి వెళ్ళండి" అంది కోపంగా—నా రాజకుమార్తె.

"ఏమిటీ వేషాలూ నువ్వూ! పో, ఇంటికిపో" అన్నాడు నన్ను మా బావ.

నా మాయ విడిపోయేటంత దగ్గిరిగా అపాయంలో కొట్టుకుంటోంది.

"లోపలికి ఎందుకు వొచ్చారు మీరు? వెళ్లండి" అంది ఆమె.

ఎలాగో మా బావని ఎరుగును ఈమె.

అతను కదలలేదు. కొడతాడేమో నా రాజకుమార్తెని-

"వెళ్లండి, ముందు వెళ్లండి. తరవాత మాటాడుతాను. నా బాబు మెళ్ళోంచి తీశారా? వెయ్యండి మళ్ళీ" అంది కోపంగా.

"నీ బాబు! బాబు? వుండు చెపుతాను నీ పని!"

అంటో పలకసర్లు నా మెళ్లోవేసి వెళ్ళిపోయినాడు మా బావ.

ఈనాడు తలుచుకుంటే, మా ఇద్దరిమధ్యా ఇంద్రజాలం చెదిరిపోకండా, అన్ని నెలలూ ఆమె ఎంత జాగ్రత్త పడ్డదో! నా కోసమా? కాని ఆమెకే ఆ మాయ, నా వెర్రిప్రేమ అవసరమయా? అనుకుంటాను. కాని ఆమెకైనా తెలుసా!

అలా వుంటాయి మనుషులు కట్టుకునే సౌధాలు. మర్నాడే అన్నీ నేల కూలాయి.

మా క్లాసులో ఎప్పుడూ నేను ఫస్ట్. ప్రతి నెలా అమ్మా, నాన్నా కనుక్కుంటో వుంటారు. నేను ఎన్నో ప్లేసు అని. ఆ కాలంలో మాకు మార్కులూ ప్లేసులూ వుండేవి బళ్ళో. నేను మొదటి స్థానంలో వున్నన్నాళ్ళు, నేను చదువుతున్నానా లేదా అని శ్రద్ధ వహించరు. నాకు స్వేచ్ఛ, ఆ నెల మూడో ప్లేసుకి దిగాను. దాంతో నా కథ తారుమారయింది. అమ్మ నన్ను చివాట్లు వేస్తోవుండగా, అటుపోతున్న మా బావ వొచ్చాడు. అమ్మ వెళ్ళిపోయింది, అతను మాటలాడుతో వుండగానే!

"అనుకున్నా-దీగాడా? వీణ్ణి కొరగానివాణ్ణి చేస్తున్నారు. భయం భక్తి లేకుండా రాత్రులంతా నాటకంలో దాని వాళ్ళో కూచుంటాడు. చాలా మంచి బుద్ధులు!-"

అంటున్నాడు బావ. స్కూలుఫయినల్లో కాపీచేసి డిబారు ఐన మా బావ! అంతటితో ఆగక చప్పున ఏదో కోపం వొచ్చింది. ఆగక, అణగక అతని మొహంలోకి.

"ఈ వెధవ! వీడికి ఆడవాళ్ళు. ఆడవాళ్లా నీకు?-"

అంటో నా ముందరి జుట్టు పట్టుకొని వొంచి గబగబ నా వీపుమీద గుద్దుతున్నాడు. హడలిపోయినాను. దెబ్బలకి కాదు. మా బావ యెవడు నన్ను కొట్టడానికి? నాలో యీర్ష్య పనిచేస్తోంది గావును, ఎట్లానో నా రాజకుమార్తెని ఏడిపిస్తున్నాడని నాకు తెలీదు అప్పుడు.

అతని చెయ్యి పట్టుకుని పళ్ళతో పీకేశాను. అరిచాను తరవాత అమ్మ, నాన్న, అక్కయ్య గోల! ఏం అర్థంకాదు-అల్లుడు ఎందుకు కొట్టేడు వాళ్ళ అబ్బాయిని! అతని చదువుమీద శ్రద్ధ ఎందుకు ఈనాడు హఠాత్తుగా! వాళ్ళ అబ్బాయికి బావని కొరికేటంత కసి ఏమిటి అని!

ఆ సాయంత్రం—

"ఏం చదవటంలేదా?" అన్నారు నాన్నగారు.

"ఏం చదువు, ప్రతి రాత్రీ ఎలాగో ఓలాగు నాటకానికి హాజరు. అవే పాటలు. అదే ధ్యాస, పాఠాలకన్న నాటకాలు బాగా వొచ్చు ఈయనకి." అంది అమ్మ.

ఎంత బుద్ధిహీనులు పెద్దవాళ్లు. చదువుతో నా కింకేం పని?

"ఒరేయ్! ఈనాటినించి నాటకానికి వెళ్ళావంటే వీపు వొలుస్తాను. ఇంకా ఏదో చదువుతున్నాననుకున్నాను."

అని వరండాలోకి వెళ్లారు నాన్నగారు. నన్ను కోప్పడడం ఆయనకి బావుండదు, పాపం!

"నేను చదువు మానేస్తున్నాను అమ్మా!"

అమ్మకి సరిగా అర్థం కాలేదు. సరిగా పిల్లలు అర్థమయితే అమ్మ లెందుకు అవుతారు.

"చదవకపోతే పరీక్ష తప్పుతావు."

"అదికాదు. ఇంక బడికి పోను. నేను నాటకాల్లో చేరతాను."

"విన్నారా? మీవాడు చదువు మానేసి నాటకాల్లో చేరతాట్ట!" అంది అమ్మ నవ్వుతో.

"చేరతాడు, చేరతాడు. వీపు వొలుస్తాను. జాగ్రత్త! యీనాటినించి నాటకం పాక దగ్గిర కనపడ్డావా చూడు."

ఇది రాత్రి ఏడింటికి. సత్రానికి వెళ్ళి నాకు జరిగిన ఘోరం ఆమెతో చెప్పుకోడానికైనా వ్యవధిలేదు.

పక్కమీద పడుకున్నానేగాని నిద్రరాదు. నాటకం ప్రారంభ మయింది. నా తలలో-ప్రతి పద్యం, పాట, సీను, వరసగా టైంప్రకారం జరుగుతోంది. నాకోసం చూస్తోవుంటుంది. పోనీలే, నాటకాలు చూడ్డానికి వీలులేకపోతేనేం? పగలు సత్రం దగ్గిరికి వెళ్ళి ఆమెని కలుసుకుంటో వుంటాను. ఐనా ఇంకా ఎన్నాళ్లుంటారు?

రాత్రి పన్నెండయింది. అందరూ నిద్రపోతున్నారు. ఒక్కసారి ఆమెని చూడాలనిపించింది. చప్పున ఓసారి చూసివొచ్చి మెదలకండా పడు కుంటే, ఎవరికీ తెలీదు. ఇంక రావటానికి వీలులేదనీ, మా తల్లిదండ్రులు ఎంత బుద్ధిలేనివాళ్ళో, నిర్దయులో-ఆ సంగతీ చెపుతాను!

మెల్లిగా లేచి, నిశ్శబ్దంగా తలుపు వేసుకుని బైటపడ్డాను. పాక దగ్గిరికి ఒక్కపరుగు, చీకటి అంటే అంతభయమయిన నేను, మామూలు గానే పాకా, లైట్లూ-నాటకం ఉండడం చూసి ఆశ్చర్యం కలిగింది. నేను లేకుండా అవన్నీ అలానే ఉంటాయనీ, జరుగుతాయనీ అనుకోలేదు.

తోవలో అంతా ఆమె మొన్న నాకు కృష్ణుడి వేషం వెయ్యడం, నన్ను ముద్దు చెయ్యడం, నన్ను తన పమిటలకింద కాపాడడం, అన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చాయి! నేను ఆమెని చూడాలనడం కన్న, నన్ను చూడకుండా ఆమె ఏమౌతోందనేదే నా బాధ.

"ప్రేమకి గొప్ప లక్ష్యం అది-అవునంటారా? ఎవరిమధ్య వచ్చింది ఆ ప్రేమ అని, ఆ మనుషుల అల్పత్వంతో ఆలోచించకండి; కాని, ఒకప్పుడు అంత గొప్ప ప్రేమ నిజంగా వెలిగింది—నా హృదయంలో! ఎవరిమీదైతేనేం?

నిజంగా ఆమె మళ్ళీ నాకు కనపడుతుందా? ఆమె నిజంగా ఉందా ఆ వూళ్ళో, నాకు అందుబాటులో? ఇంకా ఆ రోడ్డు తరగదేం? ఇంత దూరమని తెలీదే ఇదివరకు అని నా మనసులో-

నాటకం పాక నడికప్పున వేళ్ళాడే చంద్రవంకనైనా చూడలేదు. సరాసరి తెర వెనకాలకి వెళ్లాను. ఆ స్టేజీమీద ఆమె లేదు. అవును, వుండదు. ఆ సమయానికి ఆ రంగమే జరుగుతోంది. ఆ రంగంలో ఆమెకి పనిలేదు. శత్రువుల కుట్ర ఆలోచన సీను అది. ఆమె తెరల వెనకా లేదు.

ఏమయింది? నాకోసం వెతుక్కుంటో వెళ్ళలేదుకదా. ఎవరి నడగ డానికీ బిడియపడి నుంచున్నాను. ఆమె నాది. ఆమెని గురించి ఇంకోళ్ళ నడగడమేమిటి? వొస్తుంది వొచ్చేరంగానికి.

కాని....అసలు రాలేదేమో, జబ్బుపడిందేమో. సత్రంలో వొంట రిగా బాధపడుతోందేమో.

నా చెవిని మాటలు వినబడ్డాయి. పాక వెనక కొంచెం పక్కగా నాలుగు తాటాకులు కట్టిన దొడ్డివుంది. అదంతా మురికి. అక్కణ్ణించి మాటలు—

"గోల పెడుతోంది." అని మొగ కంఠం.

"నేనివ్వను నా కిచ్చారు మీరు గొలుసు!" అని నా రాజకుమారి.

"ఆ చీరె ఉంచుకోవే. కాని గాజులియ్యి."

"ఇవ్వాలా! హాయిగా ఇన్నాళ్ళూ...."

పెద్ద బూతు. ఆమె నోటినించి.

కదల్లేను, వినలేను.

"ఇదుగోండి మీ భార్యగారి మహా ఆభరణం. రెండు కాసుల ఎత్తు లేదు. ఈ రాత్రి నావెంట రండి చెపుతాను. పోలీసులకి పప్పగిస్తాను"

అంటో దూకుడుగా నా రాజకుమారుడు లోపలికి వొచ్చాడు. ఎర్రని పెదిమలు, చమ్కీకోటు, కత్తీ, మీసాలు-అన్నీ.

నన్ను చూసి హడలిపోయింది ఆమె. ఆమె మాటాడకముందే, ఆమె వెనకాలే ఆ పురుషుడు వొచ్చాడు—మా బావ.

"ఇదిగో, చూడు—" అంటో, నన్ను చూడక ఆమె భుజంమీద చెయ్యేశాడు. ఆమె విదిలించుకుంది.

"ఒక్కమాట విను."

అంటో నన్ను చూశాడు.

"వెధవా! నిన్ను నాటకాలకి వెళ్ళవద్దనలేదూ మామగారు?"

అని కోపంగా పట్టుకుని వూయించి నన్ను తలమీదకొట్టి బైటికి తోసేశాడు.

ఎట్లా వెళ్ళివచ్చానో ఇంటికి; రక్తం వుడికి పోతోంది—మా బావ మీద కసితో పనిపట్టి నన్నామెముందు అపమానం చేశాడు.

పాపం! నన్ను రక్షించుకోవాలని ఏం తాపత్రయ పడ్డది? ఏం చెయ్యను ఈ బావని? రాత్రి పడుకున్నప్పుడు నరికేస్తే? పప్పన్నం తిని, అహింసా బోధవలకి అలవాటుపడి, ఆ అలవాట్లు పోయినాయి గాని, ఇంకో పరిస్థితులలోనే పుడితే అతన్ని ఆ రాత్రి చంపేద్దును. ఏదో గర్వపడతాం గాని చాలా శాంతి స్వభావులమని-అది వుత్త అశక్తత. భయం; పాపభీతి పడేబాధ; కసి, క్రోధం. అన్నీ లోపల అనుభవిస్తాము. తీర్చుకునే శక్తి, బైటశక్తేకాదు, ఆత్మశక్తిపోయి నిర్జీవమైనాము. ఈ నీరసానికి, భీరుత్వానికి, సహనమనీ, క్షమార్పణ అనీ, ఆధ్యాత్మిక విశాలత్వమనీ గొప్పపేర్లు పెట్టుకు బతుకుతాము.

కసే కాదు, మా బావమీద చాలా కఠినమైన యీర్ష్య కాల్చింది నన్ను. ఆ రాత్రి చేదైన ఆ యీర్ష్యలో మేలుకుంది, నా మొదటి

యవ్వనం. అదృష్టవంతులకి గొప్ప ప్రేమలో, శృంగారంలో, పువ్వుల్లో పెట్టి వెన్నెలల్లో సార్థకమౌతుంది-ఆ ప్రథమ ఉధృతం-రాత్రులు బలంగా మౌనంగా శాంతంగా మూలమూలనించి సన్నని లేత వేళ్ళలోంచి భూసారం పీల్చుకునే చెట్ల ఆకలిలో నిలిచి, నక్షత్రాల మధ్య నిశ్శబ్దంలో విహరించే ప్రేమకాంతులవరకు లోకాన్ని నింపగల యవ్వనం-బాల్యతనపు ఆశలన్నిటికీ అర్థమై నిలిచే మొదటి యవ్వనం. కాని ఏ పరిస్థితుల్లోనో ఓ పరిస్థితులలో యవ్వనం మేలుకోవడమనేది జరిగింది నాకు. మామూలుగా యే రహస్య అంధకారపు ఏకాకిత్వపు నేరభావంలోనో, ఏ అసహ్య బలవంతపు వ్యభిచారంలోనో, లేక అన్నిటికన్న హేయం, బ్రాహ్మలు పగలంతా ఆశీర్వదించి రాత్రి ముత్తయిదుల దొంగ కులుకుల తరువాత ధర్మపత్ని చీదర సమాగమనంలో, మందులేని చిచ్చుబుడ్డిమల్లే అరిపో లేదు నా యవ్వనం తగల బెడితేనేం నన్ను! వెయ్యి భయంకర జ్వాలల్లో హృదయాన్ని మండించింది!

కానీ నా మొదటి యవ్వనం-ప్రతి పువ్వులోనూ-అప్సరసలోకాల్ని, గాలిలో శృంగార సందేశాల్ని, ప్రతి స్త్రీలో దేవత్వాన్ని చూపే నవయవ్వనం-కారణం లేకుండానే ఆనంద తరంగాల్ని వెదచిమ్మే చిన్ననాటి యవ్వనం తానెన్నడూ వృథాకాననీ. భవిష్యత్తులో గొప్ప సుందర విధానాల సాఫల్యం కాబోతున్నానని అంధవిశ్వాసంతో వుయ్యాలలూగే యవ్వనం-ఆనాటి రాత్రి నా తొడలలోంచి, రొమ్ములోకి, రొమ్ములోనించి తలలోకి పైనుమల్లె జ్వలించి ఉద్దీపించిన యవ్వనం పసిపిల్లల నిష్కారణమైన నవ్వులో, అరుపులోనూ, యవ్వనుల్లో మెరిసే చూపుల్లో, రొమ్ము బిరుపులో కనపడే ఆనందం.

ఇంక జీవితం-ఎప్పుడూ ఎంత వెతికినా దొరకని ఆ సహజ ఆనంద స్థితికోసమే కదా యోగులు అంత తపస్సు! అంత సాధన!

కాని మొదటి రోజుల్లో యవ్వనం, బాల్యంతో దోబూచులాడుతుంది.

నిద్రపోయినాను. చింత లేకండా, చాలా వరకు మరిచిపోయి మేలు కున్నాను.

వాడిలి పోయింది నా మొహమంతా. జీవితంలో రసం పిండేసి నట్టయింది. నా పుస్తకాలూ నేనూ మిగిలాము. నాటకం డప్పులు విన్నప్ప డల్లా ఏదో గొప్ప సంగతి నేను ప్రేమించే తల్లి చచ్చిపోయినట్టు వెలితి. ఎందుకట్లా అయినానని యోచన రాలేదు. ఆ వయసులో యోచించం.

ఆమేం చేసింది? నేనామెని ఏమనుకున్నాను? అంటే నేనేమీ అనుకో లేదు. కాని ఆ రాత్రి చూసిన సంగతి వల్ల నాకామె నించి సంపూర్ణంగా ఆమెమీద పూర్తి విరక్తి కలిగింది.

అంతేకాదు, కొందరు మొగవాళ్లు ఉంటారు. మన ప్రియురాలు తనని మించి వ్యవహారాలు పెట్టుకుందన్నా సహించగలము కాని-ఆ మొగవాళ్ల ఓ స్త్రీని తాకారని మనకి తెలిస్తే ఆ స్త్రీని ఇంక తాకలేము. తక్కిన విషయాలలో చాలా సన్నిహితులైన ప్రేమాస్పదులైన వాళ్ళే కాని వాళ్లని స్త్రీ పరంగా భరించలేము. వాళ్లు స్పృశించారని తెలిస్తే ఇంక ఆ స్త్రీ మలినమై పోతుంది. అట్లాంటి వాళ్లలో ఆ చిన్ననాటి మా బావ ముఖ్యుడు. కార్యమయిం తరవాత మా అక్కని దూరంగా కూడా భరించ లేకపోయేవాడ్ని. అతనికి సేవ చెయ్యటం, అతని గదిలోంచి బైటికి రావడం చూడకుండా తప్పించుకునేవాణ్ని. నా రాజకుమార్తె. ఇంకేం చేసినా, నన్ను నవ్వినా, పొమ్మన్నా, అవమానం చేసినా నా మమత విడి పోయేదికాదు. కాని మా బావ అధికార—నా హృదయాన్ని ఏ విధంగా. ఏ ఆయుధంతో హత్య చెయ్యాలో సరిగా తెలుసుకుని చీల్చి నట్టయింది, ఆమెమీద కోపం, అసహ్యం, తిరగబాటు-అన్నిటితో బాధపడ్డాను. నా ప్రేమ పోలేదు. గాఢంగా గాయపడి గిలగిల లాడింది.

కాని యవ్వనం-దెబ్బతిన్న బంతిలాగు ఎగురుతుంది. మామూలు పాఠాలలో, ఆటలలో పడ్డాను, వారం రోజుల్లో. రాత్రి పడుకున్నప్పుడు మాత్రం పెద్ద శూన్యం తట్టేది. కాని నిద్ర. అదృష్టవంతమైన రోజులు

స్త్రీ స్వభావంమీద కట్టుకున్న ద్వేషం, వైరాగ్యం, వేదాంతం, సినిసిజం. ఇవేం అవసరంలేదు. చిన్నతనంలో మళ్లీ జీవితాన్ని కట్టుకునేందుకు.

ఈ లోపల బావకి, అక్కయ్యకి ఘర్షణలు వికృతమవుతున్న సంగతి గమనించలేదు నేను. ఎందుకంటే మాబావ మొహం చూడడమే అసహ్యం. ఇంటి దగ్గిరే వుండటం లేదు నేను. అతనికి ఎదురుపడాల్సి వొస్తుందని.

ఓ నాడు రాత్రి పదింటికి చదువుకుంటున్న నా దగ్గిరికి మా అక్కయ్య వొచ్చి నా భుజంమీద ప్రేమగా చెయ్యి వేసి నుంచుంది.

"తమ్ముడూ, నాకో సహాయం చేసిపెట్టాలి-"

గొంతు చాలా తగ్గించి మాట్లాడుతోంది.

"చూడు. నాటకాల కంపెనీ వాళ్లు వెళ్లిపోతున్నారు ఈ వూరినించి, నాచీరె ఆ రత్తి దగ్గిర వుండిపోయింది. దాన్నడిగి తెచ్చిపెట్టాలి"

నా తలలో సది సంగతులు ఒక దానితో ఒకటి పెనవేసుకుని పొంగ రంతో ఏమీ మాటాడలేక పోయినాను.

వెళ్లిపోతున్నారు. ఇంక రాజకుమార్తె కనపడదు.

ఛీ -దాని సంగతి అసహ్యం. పోనీ.

అక్కయ్య చీరె!

అక్కయ్య నన్నడుగుతోంది.

ఎట్లా వెళ్ళి మళ్ళీ ఆమె మొహం చూడను?

కాని ఈ వంకతో మళ్ళీ ఓసారి ఆమెని చూడగల అదృష్టం.

ఛా. చూడకూడదు.

ఏమని అడగను?

"నీ చీరె ఎందుకుంది ఆమె దగ్గిర?" అన్నాను.

"నేనే ఇచ్చాను, ఎరువుగా."

"కబురంపూ"

"కాదు. నువ్వే అడుగు."

"నేను వెళ్లను."

"ఎందుకు వెళ్లవు? ఎప్పుడూ వెళ్లేవాడివిగా!"

"వెళ్లవొద్దన్నారుగా!"

"నువ్వడిగితే ఇస్తుంది."

"ఎందుకియ్యడు? ఎరువు తీసుకుంది! నేనెందుకు! నాకు టైంలేదు.

"తమ్ముడూ, వెళ్లరా. చాలా ఖరీదురా అది! వృథాగా పోతుంది"

"ఖావనడగమను."

"ఆయన వెళ్లరట."

"నేనూ వెళ్లను."

అక్కయ్య కళ్లల్లో నీళ్ళు-

"సరేలే. ఒకవేళ ఇయ్యకపోతే!"

"నువ్వడిగితే ఇస్తుంది. నాకు తెలుసు."

"ఎట్లా తెలుసు!"

అనుమానంగా "మీ బావ చెప్పారు!"

"ఊఁ-మరి నీ గొలుసు వొచ్చిందా?"

అనేసాను ఆలోచించకుండా. తెల్లబోయింది అక్కయ్య.

"గొలుసేమిట్రా?"

"ఏం లేదులే."

"చెప్పు-నీకెట్లా తెలుసు?"

"నాకు తెలీదు. ఎందుకో అన్నాను. సరే వెడతానన్నానుగా?" అని లేచిపోయినాను అక్కయ్యనించి.

పొద్దున్నే సత్రానికి వెళ్లాను. వాళ్లు రైలుకి వెళ్లారుట! తొరతొరగా స్టేషన్‌కి వెళ్లాను. చాలా టైముంది. సామాన్లు లగేజీ చేయిస్తున్నారు!"

అందరూ నన్ను చూసి "వొచ్చాడు, వొచ్చాడు" అన్నారు. రైలు పట్టాలకేసి దూరంగా నుంచున్న ఆమె తలెత్తింది. కళ్లలో నీళ్ళువున్నాయి అనుకున్నాను. నావంక చూస్తోనే గుర్తుపట్టకుండానుంచుంది. కొంచెం సేపు

ఆలోచనల్లో బైటికి రాకుండా. ఎక్కడో ఆలోచిస్తూనే దగ్గిరికి వొచ్చి నా బుజం మీద చెయ్యివేసి నావంక చూస్తూ నుంచుంది. ఆ చేత్తోనే ప్లాట్ ఫారం చివరికి నడిచింది నన్ను తీసుకుని. గంగరావి చెట్టుకింద నుంచు న్నాము.

ఆ ఉదయాన—

ఆమెమీద కోపం, యీర్ష్య, అసహ్యం అన్నీ ఏమూలా లేవు.నాలో నేను అన్నాళ్ళు ఎందుకు రాలేదు ఈమె దగ్గిరికి? పది రోజులు గొప్పకాలం వృథా చేసుకున్నాను కొందరు మిత్రుల సంగతి కూడా అంతే. వాళ్ల నిర్లక్ష్యం, మనమీద మరుపు, చివరికి అపకారం అన్నీ మరుస్తాము వాళ్ళని చూడగానే. అది వాళ్ళ శక్తో. మన గొప్ప ప్రేమో, లేక వాళ్ళు చేసిన పనులు వాళ్ళని అంటవో!

ఆమె మాటాడలేదు. లోపల ఏమో అవుతోంది.

మెల్లిగా నా తల, చంపలు నిమిరి వొకటే ఏడ్పించి.

ఆకాశాన యీదురు గాలిలో మబ్బులు పరుగెత్తుతున్నాయి. చెట్టు మావేపు వొరిగి పోతోంది, గాలి ఉరువుని భరించలేక, ఆమె జుట్టు, పమిట అన్నీ ఎగిరిపోతున్నాయి. ఆమె నిస్సహాయంగా నన్ను తాకుతో 'నేను' అనే నన్ను లోపలికి తీసుకుంటో నుంచుంది, ఎంతసేపో. ఎండ మీదపడి, మళ్ళీ మబ్బుచాటున, మామీద నీడపడుతోంది. అన్నీ మరిచి ఆమె దయలో నిలిచి పోయినాను.

గాలికి ఆ పిట్టల యీకలన్నీ రేగుతున్నట్టే. పాపం జీవితపు తుఫానులు ఏం చేశాయో ఆమెని అనుకుంటాను ఇప్పుడు.

రైలుకి గంట!

గొప్ప పుద్రేకంతో, ఆవేశంలో వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తో నన్ను కావిలించుకుంది. నా తలని తన రొమ్ముకి అదుముకుంటో!

ఏడుస్తోనే "వెళ్ళిపోతున్నాను."

అని తిరిగింది స్టేషన్ వేపు. నా బుజంమీద చెయ్యి తియ్యకుండానే, పొంగివచ్చే కన్నీళ్ళని చెరగుతో తుడుచుకుంటో. ఏమనుకున్నారో మనుషులు-ఆనాడు ఇంకా ఆ ధ్యాస వుండదు చిన్నవాళ్ళకి.

ఎట్లా వోదార్చను? ఎందుకు ఏడుస్తుంది? ఏ విధంగా, ఏం మాట్లాడి సంతోషాన్నివ్వను ఆమెకి!-అనేదే ధ్యాస.

నామీద ఎంతో ప్రేమ ఈమెకి. ఈమెని వొదిలి తిరిగాను; అందుకు ఏడుస్తోంది అనుకున్నాను.

అంతే తెలుసుకోగలను ఆనాడు.

ఆమె మాట్లాడితే, ఏమన్నా చెప్పగలిగేవాణ్ణేమో!

మా అక్కయ్యా, చీరా చాలా దూరం నా మనసునించి. స్టేషన్ ముందుకి వొచ్చాక, పెద్దఅలలమల్లే వొచ్చే ఏడుపుని లోపలికి కుక్కుకుంటో ఆ రైలు వొచ్చే చప్పుళ్ళో "ఇంక వెళ్ళు" అంది.

వెళ్ళిపోయినాను బైటికి. నేనెక్కి వచ్చిన సైకిల్ చూసేప్పటికి జ్ఞాపకం వొచ్చింది, నేను వొచ్చిన పని.

గబగబ లోపలికి వెళ్ళాను. ఆమె ప్రశ్నార్థకంగా చూసి నవ్వింది. "చివరిదాకా నన్ను విడువలేదు" అన్నట్టు.

నాకు తెలుసు మా బావ ఆ చీరె ఆమె కిచ్చాడనీ, ఆమె ఇవ్వదనీ. కాని అక్కయ్య అడగమంది.

ఇంక వెళ్ళిపోతుంది ఆమె-

కలకాలం వుండేది అక్క.

చీరె ఇవ్వదు. కాని ఎట్లా వెళ్ళను ఇంటికి అడగకండా.

అంతేకాదు. ఆమె రాజకుమార్తె కావొచ్చు. నామీద ప్రేమే కావొచ్చు. కాని వెళ్ళిపోయే ఆమె, నా అక్క చీరెని-మా ఆస్తిని తీసుకు వెళ్ళడానికి వీల్లేదనేది పనిచేస్తోందనుకుంటాను నాలో. ప్రేమలో కళ్లు కప్పి ఇచ్చేస్తారు మొగాళ్లు. వేలివ్వవొచ్చు. కాని ప్రియురాలుతాము ఇయ్యని దాన్ని తీసుకుందంటే భరించలేరు.

అక్క— నా కుటుంబానికి, నా వంశానికి, నా గౌరవానికి. నా జీవితానికి పెనవేసుకున్న అక్క! అక్క ప్రాంటివి, ఘరానాని, పాతివ్రత్యాన్ని పెనవేసుకుంది చీరె.

అక్కమీద ఎంత ద్వేషముండనీ, నా అక్కతో, నా అక్కచీరెతో ఆమె సమానమెట్లా అవుతుంది?

ఆమెకీ, నాకూ మధ్య వృత్త అర్థంలేని, అవసరం లేని వృత్త పేమ.

"అక్కయ్య చీరె తీసుకురమ్మంది"

ఆ మాట అర్థంకానట్టు చూసింది.

మాటలేకండా, మెల్లిగా తన ట్రంకు తెరిచి, పైనవున్న చీరెని నావంక చూడకండానే నా చేతికి అందిచ్చి పెట్టె తాళంవేసి, నావంక చూడకండానే రైలువేపు వెళ్ళిపోయింది.

అని కథని ఆపాడు తాసిల్దారు.

సముద్రం పొంగి క్లబ్బుని మింగెయ్యడానికిలాగు దొల్లుతోంది, వాళ్ళవేపు ఉద్రేకంగా.

"చిత్రంగానే వుంది. ఎంత కుర్రవాడివైనా, అట్లాంటి స్త్రీని అంత కాలం—నిజం కనబడుతున్నా కూడా, కళ్ళు మూసుకుని ఆరాధించడం" అన్నాడు లింగరాజు.

"ఏమిటో? ఇప్పుడు యోచిస్తే ఏమనిపిస్తుందంటే—ఆమెది గొప్ప హృదయమని. ఆమె ఆకారం, కాదు-అలవాట్లు, కాదు-ఆమెకి నా పైన కలిగిన గొప్ప ప్రేమ నన్నంత వశ్యుణ్ణి చేసుకుంది. పైగా కొద్దో గొప్పో ఆ వయసున నన్ను ఆకర్షించగలిగిన ఆర్టిస్టు"

"మా బావ"

"అతని బావ సంగతి చాలా స్పష్టం. అలాంటి వాళ్ళని రోజూ చూస్తోనే వుంటాము" అన్నాడు శానిటరీ.

"పోనీ, ఆమెకి నీమీద ఎందుకా ఇష్టం అంటావు?"

"దాన్నే నేను గొప్ప హృదయమంటాను. ఈ ప్రేమనే ఐశ్వర్యవంతులకీ, రాజకుమారులకీ, లేక జానపదులకీ, కర్షకులకీ అంటకడితే ఏ కథకుడో, మీకు చాలా సహజంగా, అందంగా కనపడుతుంది. లేని అందాలు కూడా కల్పించుకుంటారు, సులభంగా. కాని మామూలు మట్టి స్త్రీకి, నాలుగు డబ్బులకి తనని అమ్ముకునే స్త్రీలో, ఏ అవసరమూ, ఆశాలేని ప్రేమ వుందంటే నమ్మడం కష్టం. మనం జీవిత సూత్రాల కింద, మన అధిక్యతా భావంకోసం నిజమని నమ్ముతున్న విలవలు తారుమారౌతాయి."